

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ВІДОБРАЖЕННЯ УГОРСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ МОВНИХ КОНТАКТІВ У
МОВЛЕННІ ЖИТЕЛІВ СЕЛА ДЕРЦЕН

Кукрі Камілла Степанівна

Студентка IV-го курсу

Освітня програма «Середня освіта (Мова і література (угорська))»

Спеціальність 01 Освіта / Педагогіка 014 «Середня освіта (Мова і література угорська)»

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри Протокол
№ 107 / 14.10.2024.

Науковий керівник:

Газдаг Вільмош Вільмошович
доктор філософії, доцент

Завідувач кафедри

Берегсасі Аніко Ференцівна,
зав. кафедри, доктор габілітований, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра філології

**Кваліфікаційна робота
ВІДОБРАЖЕННЯ УГОРСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ МОВНИХ КОНТАКТІВ У
МОВЛЕННІ ЖИТЕЛІВ СЕЛА ДЕРЦЕН**

Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: студентка IV -го курсу

Кукрі Камілла Степанівна

Освітня програма «Середня освіта (Мова і література (угорська))»

Спеціальність 01 Освіта / Педагогіка 014 «Середня освіта (Мова і література угорська)»

Науковий керівник: **Газдаг Вільмош Вільмошович**

доктор філософії, доцент

Рецензент: **Дудич Катерина Іванівна,**

доктор філософії, доцент

Берегове
2025

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Filológia Tanszék

**A MAGYAR-UKRÁN NYELVI KAPCSOLATOK TÜKRÖZŐDÉSE DERCEN
TELEPÜLÉS LAKOSAINAK NYELVHASZNÁLATÁBAN**

Szakdolgozat

Készítette: Kukri Kamilla

BA IV. évfolyamos magyar nyelv és irodalom

szakos hallgató

Témavezető: Dr. Gazdag Vilmos

PhD, docens

Recenzens: Dr. Dudics Katalin

PhD, docens

Beregszász – 2025

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1: МЕТА І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	6
1.1 Опис теми	6
1.2 Цілі дослідження	6
1.3 Методологія	7
1.4 Значення дослідження	8
РОЗДІЛ 2: ЛІТЕРАТУРА З ПИТАНЬ МОВНИХ ЗВ'ЯЗКІВ.....	9
2.1 Поняття та типи мовних зв'язків	10
2.2 Історичне тло угорської та української мов	11
2.3 Мовні взаємодії в Карпатському басейні	11
РОЗДІЛ 3: ПРЕДСТАВЛЕННЯ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ, ДЕ ПРОВОДИЛОСЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	13
3.1 Географічне розташування	13
3.2 Демографічні дані	14
3.3 Історичний та культурний контекст	15
РОЗДІЛ 4: ЗВИЧАЇ ВИКОРИСТАННЯ МОВИ	17
4.1 Поширення угорської та української мов у населеному пункті	17
4.2 Використання мови різними соціальними групами	18
4.3 Соціальні, економічні та політичні впливи використання мови	20
РОЗДІЛ 5: АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ МОВИ	22
5.1 Методологія дослідження	22
5.2 Збір та аналіз даних	22
5.3 Результати анкетування	33
ВИСНОВКИ	38
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	44
ДОДАТКИ	46

TARTALOMJEGYZÉK

1. FEJEZET: A KUTATÁS CÉLJA ÉS MÓDSZERE.....	6
1.1 Téma ismertetése	6
1.2 Célkitűzések.....	6
1.3 Módszertan	7
1.4 A kutatás jelentősége.....	8
2. FEJEZET: A NYELVI KAPCSOLATOK SZAKIRODALMA	9
2.1 A nyelvi kapcsolatok fogalma és típusai.....	10
2.2 A magyar és ukrán nyelv történeti háttere	11
2.3 Nyelvi kölcsönhatások a Kárpát-medencében	11
3. FEJEZET: A KUTATÁS HELYSZÍNÉÜL SZOLGÁLÓ TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA	13
3.1 Földrajzi elhelyezkedés	13
3.2 Demográfiai adatok.....	14
3.3 Történeti és kulturális kontextus.....	15
4. FEJEZET: NYELVHASZNÁLATI SZOKÁSOK	17
4.1 Magyar és ukrán nyelv térnyerése a településen	17
4.2 Különböző társadalmi csoportok nyelvhasználata	18
4.3 A nyelvhasználat társadalmi, gazdasági és politikai hatásai	20
5. FEJEZET: A NYELVHASZNÁLAT ELEMZÉSE.....	22
5.1 A kutatás módszertana.....	22
5.2 Adatgyűjtés és elemzés.....	22
5.3 A kérdőív eredményei	33
KÖVETKEZTETÉSEK.....	38
IRODALOMJEGYZÉK	44
MELLÉKLETEK.....	46

BEVEZETÉS

1. FEJEZET: A KUTATÁS CÉLJA ÉS MÓDSZERE

1.1 Téma ismertetése

A magyar–ukrán nyelvi kapcsolatok vizsgálata Kárpátalján különleges jelentőséggel bír, hiszen a régió történelmi, kulturális és politikai múltja egyedi nyelvi együttélést eredményezett. A munkácsi járási Dercen Kárpátalja egyik magyar többségű települése, a magyar–ukrán nyelvi kontaktusok élő példája. A település lakosainak nyelvhasználata tükrözi a két nyelv közötti kölcsönhatásokat, amelyeket a történelmi változások, a kétnyelvű környezet és a regnáló államalakulatok nyelvpolitikai döntései alakítanak. A kárpátaljai magyarok, akik az ukrán állam részeként élnek, anyanyelvük mellett az ukrán államnyelv használatára kényszerülnek, ami kölcsönszavak, kódváltás és nyelvi interferencia formájában megjelenik mindennapi anyanyelvi kommunikációjukban is (Gazdag, 2016).

A magyar–ukrán nyelvi kapcsolatok Dercenben nem csupán a nyelvi elemek átvételére korlátozódnak, hanem a kulturális identitás, az oktatási rendszer és a közösségi interakciók szintjén is megmutatkoznak. A településen a magyar nyelv dominál a mindennapi életben, különösen a családi és közösségi kommunikációban, míg az ukrán nyelv a hivatalos ügyintézés, az oktatás és a média területén nyer teret. Ez a kétnyelvű környezet olyan nyelvi jelenségeket hoz létre, mint a magyar nyelvbe beépülő ukrán kölcsönszavak (pl. „*zájáva*” kérvény helyett) vagy az ukrán nyelvben megjelenő magyar szavak (pl. „*bicikli*” kerékpár) (Gazdag, 2016). A kutatás a derceni lakosok nyelvhasználatán keresztül vizsgálja, hogyan tükröződnek ezek a nyelvi kapcsolatok a mindennapi kommunikációban, és milyen tényezők befolyásolják a két nyelv együttélését.

A téma aktualitását az Ukrajnában zajló nyelvi reformok és a kárpátaljai magyar közösség nyelvi jogainak változásai, illetve az országban dúló háborús helyzet nyomán bekövetkező migrációs folyamatok adják. Az ukrán nyelvtörvények, amelyek az államnyelv használatát szigorúan szabályozzák, jelentős hatással vannak a kisebbségi nyelvek, köztük a magyar használatára (Fedinec, 2022). Dercen esete különösen releváns, mivel a település magyar többségű közössége egyszerre őrzi anyanyelvét és alkalmazkodik az ukrán nyelvi környezethez, így a nyelvi kontaktusok dinamikus „laboratóriumaként” szolgál.

1.2 Célkitűzések

A kutatás elsődleges célja a magyar–ukrán nyelvi kapcsolatok elemzése Dercen település lakosainak nyelvhasználatán keresztül. Konkrét célkitűzések:

1. *Nyelvi kontaktusok azonosítása:* feltérképezni a magyar és ukrán nyelv közötti kölcsönhatásokat, különös tekintettel a kölcsönszavakra és nyelvi interferenciára a derцени lakosok beszédében.
2. *Nyelvhasználati mintázatok vizsgálata:* elemezni, hogy a különböző kontextusok (pl. családi, hivatalos, oktatási) hogyan befolyásolják a magyar és ukrán nyelv használatát Dercenben.
3. *Társadalmi és kulturális tényezők feltárása:* megvizsgálni, hogyan hatnak a nyelvhasználatra a történelmi háttér, az ukrán nyelvi politikák és a közösségi identitás.
4. *Hozzájárulás a nyelvi együttélés megértéséhez:* dokumentálni a derцени kétnyelvűség sajátosságait, hogy azok tanulságai más kisebbségi nyelvi közösségek számára is alkalmazhatók legyenek.

A kutatás arra törekszik, hogy ne csupán leíró, hanem magyarázó jellegű elemzést nyújtson, feltárva a nyelvi kontaktusok mögött meghúzódó társadalmi és kulturális dinamikákat.

1.3 Módszertan

A kutatás vegyes módszertant alkalmaz, amely kombinálja a kvalitatív és kvantitatív megközelítéseket a derцени nyelvhasználat átfogó elemzéséhez. A következő módszereket alkalmazom:

- *Kérdőíves felmérés:* Strukturált kérdőív segítségével gyűjtök adatokat a derцени lakosok nyelvhasználati szokásairól, nyelvi attitűdjeiről és a magyar–ukrán nyelvi kontaktusok percepciójáról. A kérdőív a különböző korcsoportokat, foglalkozásokat és iskolázottsági szinteket célozza, hogy reprezentatív mintát biztosítson.
- *Nyelvi korpusz elemzése:* A derцени lakosok természetes beszédének (pl. közösségi események, iskolai interakciók) elemzésével azonosítom a magyar–ukrán nyelvi kontaktusok konkrét megnyilvánulásait, például kölcsönszavakat és szintaktikai interferenciát.

A kutatás résztvevői Dercen magyar anyanyelvű lakosai, különös figyelmet fordítva a kétnyelvű családokra és az iskolás korú fiatalokra, akik a nyelvpolitika közvetlen hatásainak vannak kitéve. Az adatgyűjtés etikus elvek mentén zajlik, biztosítva a résztvevők anonimitását és beleegyezését.

1.4 A kutatás jelentősége

A kutatás elméleti és gyakorlati jelentőséggel bír a nyelvtudomány, a szociolingvisztika és a kisebbségi tanulmányok területén. Elméleti szempontból hozzájárul a nyelvi kontaktusok és a kétnyelvűség kutatásához, különösen a térség kontextusában. A vizsgálat betekintést nyújthat a kisebbségi nyelvek fennmaradásának és alkalmazkodásának mechanizmusaihoz egy domináns államnyelv mellett. A magyar–ukrán nyelvi kapcsolatok dokumentálása gazdagítja a kárpátaljai magyar közösség nyelvi örökségéről szóló tudást, és összehasonlítható alapot kínál más kétnyelvű közösségek (pl. erdélyi vagy felvidéki magyarok) nyelvi sajátosságainak a vizsgálatához.

Gyakorlati szempontból a kutatás eredményei hasznosak lehetnek az oktatás- és nyelvpolitikai döntések megfelelő kialakításában. A derцени nyelvhasználati mintázatok megértése segíthet a kárpátaljai magyar oktatási intézmények számára hatékonyabb kétnyelvű tantervek kidolgozásában, amelyek tiszteletben tartják a magyar identitást, miközben megfelelnek az ukrán nyelvi követelményeknek. A kutatás továbbá felhívja a figyelmet a kisebbségi nyelvi jogok fontosságára, különösen az ukrán nyelvtörvények kontextusában, amelyek jelentős hatással vannak a kárpátaljai magyarok nyelvi gyakorlataira (Fedinec, 2022).

A kutatás jelentősége abban is rejlik, hogy elősegíti a kulturális párbeszédet a magyar és ukrán közösségek között Dercenben. Az eredmények hozzájárulhatnak a kölcsönös megértés erősítéséhez, csökkentve a nyelvi és kulturális feszültségeket egy olyan régióban, ahol a történelmi és politikai változások gyakran megosztottságot szültek. Végül a kutatás dokumentálja a derцени magyar közösség nyelvi vitalitását, amely a kárpátaljai magyarság kulturális örökségének megőrzéséhez elengedhetetlen.

2. FEJEZET: A NYELVI KAPCSOLATOK SZAKIRODALMA

A nyelvi kapcsolatok kutatása a nyelvtudomány és szociolingvisztika egyik kulcsfontosságú területe, amely a nyelvek közötti kölcsönhatásokat vizsgálja olyan közösségekben, ahol több nyelv egyidejű használata jellemző. A nyelvi kontaktusok olyan folyamatokat jelölnek, amelyek során a beszélők nyelvei érintkezésbe kerülnek, és különböző nyelvi változásokat eredményeznek, például lexikai átvételeket, nyelvi interferenciát vagy kódváltást. Thomason (2001) szerint a nyelvi kontaktusok intenzitása és a szociokulturális kontextus meghatározza a változások típusát és mértékét, amely lehet lexikai, fonológiai, morfológiai vagy szintaktikai (Thomason, 2001). A kárpátaljai magyar–ukrán nyelvi kapcsolatok esetében a lexikai kölcsönhatások különösen jelentősek, például az ukrán „*zájáva*” (kérelem) vagy „*propuszká*” (engedély) szavak beépülése a magyar beszédbe Dercenben (Csernicskó, 2017).

A magyar–ukrán nyelvi kapcsolatok Kárpátalján a régió történelmi és politikai kontextusában értelmezhetők. A magyar nyelv finnugor eredetű, míg az ukrán a keleti szláv nyelvek családjába tartozik, és a két nyelv közötti kontaktus a Kárpát-medence szláv népeivel való együttélés során alakult ki (Pugh, 2009). Kárpátalján, különösen Dercenben, a magyar nyelv a közösségi identitás alapja, míg az ukrán nyelv az államnyelvi politika révén a hivatalos kommunikációban dominál. Ez a kétnyelvű környezet kódváltást és nyelvi interferenciát eredményez, például az ukrán szintaxis hatását a magyar mondatalkotásra (Gazdag, 2016). Csernicskó és Fedinec (2021) kiemelik, hogy az ukrán nyelvtörvények, különösen a 2019-es törvény, jelentős hatással vannak a kisebbségi nyelvek használatára, ami Dercenben is feszültségeket generál a magyar közösség körében (Csernicskó & Fedinec, 2021).

A nyelvi kontaktusok Kárpátalján nem csupán nyelvi, hanem kulturális és identitásbeli változásokat is tükröznek. A magyar közösségek, mint Dercen, a magyar nyelvet az etnikai identitás kifejezésére használják, míg az ukrán nyelv elsajátítása gyakran pragmatikus szükségszerűség. A nyelvi kölcsönhatások történeti háttérét vizsgálva Lehoczky (1881) munkája fontos forrás, amely Bereg vármegye, így Dercen társadalmi és kulturális kontextusát mutatja be, kiemelve a magyar és szláv népek együttélését (Lehoczky, 1881). A modern kori nyelvi helyzetet Csernicskó (2017) elemzi, hangsúlyozva, hogy a kétnyelvűség aszimmetrikus: a magyar nyelv dominál a családi és közösségi kommunikációban, míg az ukrán nyelv a hivatalos szférában nyer teret (Csernicskó, 2017).

A nyelvi kapcsolatok tanulmányozása során a hatalmi viszonyok is kulcsfontosságúak. Az ukrán, mint államnyelv, nagyobb presztízzsel bír, ami befolyásolja a magyar nyelv használatát, különösen az oktatásban és hivatalos ügyintézésben. A kárpátaljai magyar közösségek nyelvi vitalitásának megőrzése érdekében a magyar nyelvű oktatás és kulturális intézmények fenntartása elengedhetetlen, amit a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség tevékenysége is támogat (Csernicskó & Fedinec, 2021). A szakirodalom áttekintése rávilágít arra, hogy a magyar–ukrán nyelvi kapcsolatok Dercenben dinamikus és komplex folyamatok, amelyek a történelmi, politikai és társadalmi tényezők kölcsönhatásában értelmezhetők.

2.1 A nyelvi kapcsolatok fogalma és típusai

A nyelvi kapcsolatok olyan folyamatokat jelölnek, amelyek során két vagy több nyelv beszélői érintkezésbe kerülnek, és nyelveik kölcsönhatásba lépnek. Ez a kontaktus különböző nyelvi változásokat eredményezhet, például kölcsönszavak átvételét, nyelvi interferenciát, kódváltást vagy akár új nyelvváltozatok kialakulását. A nyelvi kapcsolatok elméleti keretét Thomason (2001) munkája részletesen tárgyalja, aki szerint a kontaktus intenzitása és a szociokulturális kontextus meghatározza a nyelvi változások típusát és mértékét. A nyelvi kapcsolatok típusai között megkülönböztethetjük a lexikai, fonológiai, morfológiai és szintaktikai kölcsönhatásokat, amelyek mindegyike eltérő módon befolyásolja a nyelvek szerkezetét (Thomason, 2001).

A lexikai kölcsönhatások a leggyakoribbak, mivel a szavak átvétele viszonylag egyszerű és gyors folyamat. Például a kárpátaljai magyar közösségekben az ukrán nyelvből származó szavak, mint a „*zájáva*” („kérelem”) vagy a „*propuszká*” („engedély”), gyakran beépülnek a magyar beszédbe (Csernicskó, 2017). A nyelvi interferencia akkor lép fel, amikor az egyik nyelv szerkezete befolyásolja a másik nyelv használatát, például az ukrán szintaxis hatása a magyar mondatalkotásra. A kódváltás, amely során a beszélők egy mondaton belül váltanak nyelvek között, különösen gyakori kétnyelvű közösségekben, mint Dercen, ahol a magyar és ukrán nyelv egyaránt jelen van a mindennapi kommunikációban (Gazdag, 2016).

A nyelvi kapcsolatok típusai szorosan összefüggnek a kétnyelvűség szintjével és a közösség szociolingvisztikai környezetével. Dercenben a magyar nyelv dominanciája a családi és közösségi kommunikációban lehetővé teszi a magyar nyelvi normák fenntartását, míg az ukrán nyelv hivatalos kontextusokban való használata kódváltást és lexikai átvételeket eredményez. A nyelvi kapcsolatok tanulmányozása során fontos figyelembe venni a hatalmi viszonyokat is, mivel az ukrán, mint államnyelv, nagyobb presztízzsel bír, ami befolyásolja a magyar nyelv használatát (Fedinec, 2022).

2.2 A magyar és ukrán nyelv történeti háttere

A magyar és ukrán nyelv történeti kapcsolata a Kárpát-medence és Kelet-Európa komplex történelmi folyamataiban gyökerezik. A magyar nyelv, mint finnugor eredetű nyelv, a 9. században jelent meg a Kárpát-medencében, ahol különböző szláv nyelvekkel, köztük az ukrán elődnyelveivel került kapcsolatba. Az ukrán nyelv, amely a keleti szláv nyelvek csoportjába tartozik, a kijevi Rusz időszakában kezdett formálódni, és a 14. századtól különült el a többi szláv nyelvtől, például az oroszról (Pugh, 2009). Kárpátalja, amely a 20. században több államalakulathoz – Magyar Királyság, Csehszlovákia, Szovjetunió, Ukrajna – is tartozott, a magyar és ukrán nyelv találkozásának fontos színtere lett (Csernicskó & Fedinec, 2021).

A 19. században a magyar nyelv domináns szerepet töltött be Kárpátalján, különösen a közigazgatásban és az oktatásban, míg a helyi szláv lakosság, köztük a ruszinok és ukránok, saját nyelvváltozataikat használta. A 20. század politikai változásai, különösen a terület Szovjetunióhoz csatolása 1945-ben, majd Ukrajna függetlenné válása 1991-ben, jelentősen befolyásolták a nyelvi helyzetet. Az ukrán nyelv államnyelvi státusza és a magyar kisebbség nyelvi jogainak korlátozása új dinamikát hozott a két nyelv kapcsolatába (Fedinec, 2022).

Dercenben a magyar nyelv történetileg a közösségi identitás alapja, amelyet az egyházi és családi hagyományok erősítettek. Az ukrán nyelv térnyerése azonban, különösen az 1990-es évek után, az oktatási reformok és a hivatalos ügyintézés révén, a kétnyelvűség erősödéséhez vezetett. A magyar nyelvű oktatás fenntartása mellett az ukrán nyelv kötelező tanulása a derceni iskolákban a nyelvi kontaktusok új formáit hozta létre, például ukrán kölcsönszavak megjelenését a magyar diákok beszédében (Csernicskó, 2017). A történelmi háttér tehát nemcsak a két nyelv együttélésének kereteit alakította ki, hanem a mai nyelvi kölcsönhatások alapját is megteremtette.

2.3 Nyelvi kölcsönhatások a Kárpát-medencében

A Kárpát-medence a nyelvi kontaktusok egyik legösszetettebb régiója, ahol a magyar nyelv évszázadokon át különböző szláv, germán és román nyelvekkel lépett kölcsönhatásba. A magyar–ukrán nyelvi kölcsönhatások Kárpátalján különösen intenzívek, mivel a régió geopolitikai helyzete és etnikai sokszínűsége kedvez a kétnyelvűségnek. A Kárpát-medencében a nyelvi kölcsönhatások történelmileg a lexikai átvételekre és a kulturális csereprogramokra épültek, de a 20. században a politikai határok változásai új nyelvi dinamikákat hoztak (Fedinec, 2022).

Kárpátalján a magyar közösségek, például Dercen lakosai a magyar nyelv megőrzésére törekednek, miközben alkalmazkodnak az ukrán nyelvi környezethez. A nyelvi kölcsönhatások egyik leglátványosabb formája a kölcsönszavak használata. Például az ukrán „horod” („kert”) szóból származó „horodok” a magyar beszédben is megjelenik a kerti munkák kontextusában (Gazdag, 2021). A kódváltás is gyakori, különösen a fiatalabb generációk körében, akik az iskolában és a médiában intenzívebben találkoznak az ukrán nyelvvel. Egy tipikus példa, amikor egy derceni fiatal magyar mondat közben ukrán kifejezést használ, például: *„Az iskolában azt mondták, hogy minden diáknak meg kell tanulnia a derzsavnij himn-t ukránul.”*

A nyelvi interferencia szintén jelentős a Kárpát-medencében, különösen a szintaktikai szerkezetekben. Az ukrán nyelv hatására a derceniek magyar nyelvhasználatában előfordulhat az ukrán szórendre való áttérés, például a határozók elhelyezésében (Csernicskó, 2017). A Kárpát-medence más részein, például Erdélyben vagy Felvidéken hasonló jelenségek figyelhetők meg, ahol a magyar nyelv a román vagy szlovák nyelvekkel lép kontaktusba, de Kárpátalján az ukrán nyelv dominanciája és az államnyelvi politikák különleges kontextust teremtenek (Fedinec, 2022).

A nyelvi kölcsönhatások nem csupán nyelvi, hanem kulturális és identitásbeli változásokat is tükröznek. Dercenben a magyar nyelv használata az etnikai identitás kifejezése, míg az ukrán nyelv elsajátítása gyakran pragmatikus szükségyszerűség. A kétnyelvűség azonban nem mindig harmonikus; az ukrán nyelvtörvények, amelyek az államnyelv használatát szigorúan előírják, feszültségeket kelthetnek a magyar közösségben (Gazdag, 2021). A Kárpát-medence nyelvi kölcsönhatásainak tanulmányozása így nemcsak a nyelvi változások megértését szolgálja, hanem a kisebbségi közösségek kulturális fennmaradásának kérdéseit is felveti.

3. FEJEZET: A KUTATÁS HELYSZÍNÉÜL SZOLGÁLÓ TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA

A harmadik fejezet Dercen, a kárpátaljai Munkácsi járásban található magyar többségű település részletes bemutatására vállalkozik, amely a magyar–ukrán nyelvi kapcsolatok vizsgálatának kulcsfontosságú helyszíne. A fejezet átfogó képet nyújt a falu földrajzi elhelyezkedéséről, demográfiai jellemzőiről, valamint történeti és kulturális kontextusáról, kiemelve azok szerepét a kétnyelvű környezet és a nyelvi kontaktusok kialakulásában. A földrajzi helyzet elemzése feltárja Dercen stratégiai pozícióját a magyar–ukrán határ közelében, míg a demográfiai adatok a magyar közösség nyelvi és kulturális homogenitását mutatják be. A történeti és kulturális háttér ismertetése rávilágít a falu magyar identitásának megőrzésére, valamint a kétnyelvűség mindennapi gyakorlatára, amely a magyar–ukrán nyelvi kölcsönhatások dinamikus színterévé teszi Dercent (Csernicskó & Fedinec, 2021).

3.1 Földrajzi elhelyezkedés

Dercen (ukránul: Дерцен) egy magyar többségű falu Ukrajnában, Kárpátalján, a Munkácsi járásban, a történelmi Bereg vármegye területén. A település a Tisza-síkságon, a Szernye-mocsár északi részén, a Kerek-hegy lábánál helyezkedik el, körülbelül 14 kilométerre Munkácstól délre és 18 kilométerre Beregszásztól északkeletre. A falu 2 kilométer hosszú bekötőúttal kapcsolódik az Ungvár–Munkács–Beregszász–Rahó országúthoz, amely Kárpátalja egyik fő közlekedési tengelye (Fedinec, 2022; Lehoczky, 1881).

Dercen földrajzi elhelyezkedése stratégiai jelentőséggel bír, mivel a magyar–ukrán határ közelében, mégis az ukrán közigazgatási és nyelvi környezetben fekszik. A falutól északra, körülbelül 4 kilométerre található Alsókerepec, egy ruszin-ukrán lakosságú település, keletre, szintén 4 kilométerre, a magyarok által lakott Fornos, míg déli irányban, Beregszász felé, 3 kilométerre Gát község helyezkedik el. A Tisza folyó közelsége és a termékeny mezőgazdasági területek meghatározzák a falu gazdasági életét, amely hagyományosan a mezőgazdaságra, különösen a gabonatermesztésre és állattenyésztésre épül (Lehoczky, 1881). A környező mocsaras területek, mint a Szernye-mocsár történelmileg védelmi szerepet játszottak, ugyanakkor kihívást jelentettek az infrastruktúra fejlesztésében.

A falu közlekedési infrastruktúrája kedvező, mivel az említett országút közelsége lehetővé teszi a gyors összeköttetést Munkáccsal, Beregszásszal és Ungvárral. A magyar határ közelsége (körülbelül 20 kilométerre található a legközelebbi átkelő, Beregsurány–Asztély) elősegíti a magyarországi kapcsolatok fenntartását, például családi, gazdasági vagy oktatási téren. Ez a földrajzi helyzet a magyar nyelv és kultúra megőrzésének egyik

pillére, ugyanakkor a kétnyelvűség és az ukrán nyelvi környezet hatásának is kitéve teszi Dercent. A környező ukrán és ruszin települések közelsége természetes terepet biztosít a magyar–ukrán nyelvi kontaktusok számára, amelyek a mindennapi életben, például a piacokon vagy hivatalos ügyintézés során is megfigyelhetők (Gazdag, 2016).

3.2 Demográfiai adatok

Dercen Kárpátalja egyik legnépesebb magyar többségű települése, és a Munkácsi kistérség legnagyobb magyar faluja. A falu lakossága körülbelül 3000 fő, akik szinte kizárólag magyar anyanyelvűek. A nem magyar, például ukrán vagy ruszin származású lakosok aránya elenyésző, alig éri el a 2%-ot (Botlik & Dupka, 1993). A korábbi népszámlálási adatok szerint 1910-ben Dercen lakossága 2025 fő volt, többségében magyarok, jelentős ruszin kisebbséggel. Az azóta eltelt évszázadban a népesség növekedett, de a demográfiai összetétel magyar dominanciája megmaradt, részben a falu erős közösségi és kulturális identitásának köszönhetően (Fedinec, 2022).

A népesség korstruktúrájáról pontos adatok korlátozottan állnak rendelkezésre, de a kárpátaljai magyar közösségek általános tendenciái alapján Dercenben is megfigyelhető az elöregedés, bár a falu kedvező korstruktúrával rendelkezik a régió más településeivel képest. A Beregszászi járás népsűrűsége, amelyhez Dercen közigazgatásilag közel áll, 127 fő/km², ami magasabb, mint Kárpátalja átlagos népsűrűsége (100 fő/km²) vagy Ukrajna országos átlaga (86 fő/km²) (Csernicskó, 2017). Dercen népsűrűsége ennél alacsonyabb lehet a falusias jelleg miatt, de a pontos adat hiányában a járási átlag ad iránymutatást.

A falu demográfiai stabilitását részben az magyarázza, hogy Dercenben erős a helyi közösségi kohézió, amelyet a református egyház és a magyar nyelvű oktatás támogat. A faluban működő magyar nyelvű középiskola vonzó a fiatal családok számára, ami lassítja az elvándorlást, bár a kárpátaljai gazdasági nehézségek és az ukrán háborús helyzet (2022-től) miatt a kivándorlás, különösen a fiatalabb generációk körében, megfigyelhető (Csernicskó, 2017). A zsidó származású lakosok, akik a 20. század elején még jelen voltak, az 1990-es évek elejére teljesen kivándoroltak, így a falu etnikai homogenitása tovább erősödött.

A kétnyelvűség demográfiai szempontból is jelentős, mivel a derceni lakosok többsége, különösen a fiatalabb generációk, az ukrán nyelvet is használja, főként az oktatásban és hivatalos ügyintézésben. A magyar nyelv azonban a családi és közösségi kommunikáció elsődleges eszköze marad, amit a falu elszigeteltsége és a magyar kulturális intézmények jelenléte is támogat. A népesség nemek szerinti megoszlásáról nincs pontos adat, de a kárpátaljai magyar közösségekben általában kiegyenlített a férfi-

női arány, bár a kivándorlás miatt a férfiak aránya kissé alacsonyabb lehet a munkamigráció következtében (Gazdag, 2015).

3.3 Történeti és kulturális kontextus

Dercen története szorosan összefonódik Kárpátalja és a Kárpát-medence történelmével. A falu neve a régi magyar Derse személynévből ered, amelynek latin Dersynum alakja változott helynévvé. A település és környéke régóta lakott; az 1960-as években, a mai falutól körülbelül 800 méterre, a Pontyos-patak (ma Kerepec-patak) partján egy agyagbánya feltárása során ősi település maradványait találták, amelyek a bronzkorra datálhatók (Lehoczky, 1881). A középkorban Dercen a Magyar Királyság része volt, és a Bereg vármegye részeként fontos szerepet játszott a régió mezőgazdasági és kereskedelmi életében.

A falu vallási és kulturális életének meghatározó eleme a református egyház, amely a 16. század óta jelen van. A derceni református egyházközség 1560 körül alakult, valószínűleg Kálmáncsehi Sánta Márton alapításával, Petrovics Péter munkácsi várkapitány támogatásával. A Beregi Egyházmegyéhez tartozó egyházközség a 17. századtól kezdve jelentős szerepet játszott a magyar identitás megőrzésében. A Dercsényi család a 16–17. században fontos patrónusa volt a közösségnek, és a szomszédos Fornos és Alsókerepec is Dercen leányegyháza lett. Az 1700-as évek elején egy helyi gazda, Tóth Antal a Kerek-hegyen szántás közben egy 13. századi harangot talált, amely ma is a falu kulturális örökségének része (Lehoczky, 1881).

A 19. században Dercen a Magyar Királyság része maradt, és a mezőgazdaság mellett a népi kultúra, például a népviselet és a sírverses fejfák hagyománya virágzott. A Kerek-hegyen található temetőben számos ilyen fejfa volt látható a 20. század közepéig. A falu kulturális életét a két világháború között a Kárpátaljai Gyöngyösbokréta dalárda gazdagította, amely a magyar népdalok és hagyományok ápolásában játszott szerepet. A trianoni békeszerződés (1920) után Dercen Csehszlovákiához, majd 1945-től a Szovjetunióhoz, 1991-től pedig Ukrajnához tartozik, ami jelentős változásokat hozott a falu életében (Fedinec, 2022).

A 20. század második felében a szovjet időszak alatt a magyar nyelvű oktatás és kulturális élet jelentős korlátozásokkal szembesült, de a derceni lakosság kitartóan megőrizte magyar identitását (Fedinec, 2015). Az 1989-ben alakult Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) tevékenysége Dercenben is jelentős hatást gyakorolt, különösen a magyar helységnevek visszaállításában és a kulturális autonómia előmozdításában (Csernicskó & Márku, 2019). A faluban ma működő magyar nyelvű középiskola a közösség

egyik legfontosabb intézménye, amely nemcsak az oktatást biztosítja, hanem a magyar nyelv és kultúra megőrzésének központi pillére is (Fedinec, 2015).

A kulturális kontextusban kiemelkedő a derцени magyarság kétnyelvűsége, amely a történelmi és földrajzi helyzetből fakad. A falu lakosai a magyar nyelvet használják a családi és közösségi életben, de az ukrán nyelv ismerete elengedhetetlen az oktatásban, a hivatalos ügyintézésben és a munkaerőpiacon. Ez a kétnyelvűség gyakran kódváltást és nyelvi interferenciát eredményez, például ukrán szavak, mint a „derzsavnij himn” (állami himnusz) megjelenését a magyar beszédben (Csernicskó, 2016). A kulturális életet a református egyház mellett a helyi hagyományok, például a húsvéti népszokások és a közösségi rendezvények, mint a falunapok, gazdagítják, amelyek a magyar identitás kifejezésének fontos alkalmai (Tóth, 2020).

Dercen történelmi és kulturális kontextusa szorosan összefügg a kárpátaljai magyarság helyzetével. A falu a 20. század viharos politikai változásai ellenére megőrizte magyar többségét és kulturális hagyományait, de az ukrán államnyelvi politikák és a gazdasági nehézségek új kihívásokat jelentenek. A magyar nyelvű oktatás és az egyházi élet fenntartása kulcsfontosságú a közösség fennmaradása szempontjából, miközben a kétnyelvűség a mindennapi élet elengedhetetlen része. A falu kulturális öröksége, például a népi építészet maradványai és a sírverses fejfák, valamint a közösségi összefogás továbbra is erősíti a derцени magyarság identitását (Lehoczky, 1881).

4. FEJEZET: NYELVHASZNÁLATI SZOKÁSOK

Ez a fejezet Dercen nyelvhasználati szokásait vizsgálja, kiemelve a magyar és ukrán nyelv szerepét a település nyelvi tájképében, valamint a kétnyelvűség társadalmi, gazdasági és politikai hatásait. Az elemzés három fő területre fókuszál: a magyar és ukrán nyelv történelmi és jelenlegi térnyerésére, a különböző társadalmi csoportok (életkor, nem, foglalkozás, iskolázottság) nyelvhasználati különbségeire, valamint ezeknek a szokásoknak a közösségi kohézióra, gazdasági lehetőségekre és politikai dinamikára gyakorolt következményeire. A fejezet rávilágít a magyar nyelv dominanciájára a falu homogén közösségében, az ukrán nyelv hivatalos szférában való előretörésére, valamint a kétnyelvűség aszimmetrikus jellegére, amely a kárpátaljai magyar–ukrán nyelvi kontaktusok komplexitását tükrözi (Csernicskó & Márku, 2019).

4.1 Magyar és ukrán nyelv térnyerése a településen

Dercen, a Munkácsi kistérség legnagyobb magyar többségű települése Kárpátalján, nyelvi szempontból homogén közösség, ahol a magyar nyelv dominanciája történelmileg és kulturálisan mélyen gyökerezik. A falu lakosságának több mint 98%-a magyar anyanyelvű, és a magyar nyelv a családi, közösségi és vallási élet elsődleges kommunikációs eszköze (Csernicskó, 2016). Az ukrán nyelv térnyerése a településen az 1991-es ukrajnai függetlenség óta figyelhető meg, elsősorban az államnyelvi politika és az oktatási reformok hatására, de a magyar nyelv továbbra is a mindennapi élet domináns nyelve, különösen a magánszférában (Csernicskó & Fedinec, 2021).

A magyar nyelv térnyerését Dercenben a történelmi és földrajzi kontextus magyarázza. A falu a történelmi Bereg vármegye része volt, és a trianoni békeszerződés (1920) előtt a Magyar Királyság szerves részét képezte (Lehoczky, 1881). A 20. században, a szovjet időszak alatt (1945–1991) a magyar nyelv használata korlátozott volt a hivatalos szférában, de a falu elszigeteltsége és a református egyház szerepe segítette a magyar nyelv megőrzését a családi és közösségi kommunikációban (Fedinec, 2015). Az 1991-es ukrán függetlenség után a magyar nyelvű oktatás újraindulása, különösen a derceni magyar nyelvű középiskola működése, tovább erősítette a magyar nyelv pozícióját. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) tevékenysége és a magyarországi támogatások szintén hozzájárultak a magyar nyelvű kulturális és oktatási intézmények fenntartásához (Csernicskó & Márku, 2019).

Az ukrán nyelv térnyerése Dercenben az ukrán államnyelvi politika eredménye, amely az ukrán nyelvet a társadalmi érvényesülés és a nemzeti identitás kulcsfontosságú

elemének tekinti. Az 1989-es nyelvtörvény bevezetése óta az ukrán nyelv oktatása kötelező a magyar tananyelvű iskolákban is, így Dercenben a fiatalabb generációk körében az ukrán nyelvtudás fokozatosan terjed (Beregszászi & Csernicskó, 2016). Az ukrán nyelv használata azonban főként a hivatalos szférára korlátozódik, például az államigazgatásban, az egészségügyben és a felsőoktatásban. A faluban működő magyar nyelvű iskola diákjai az ukrán nyelvet tantárgyként tanulják, de a gyakorlati nyelvtudás gyakran alacsony, mivel a falu nyelvi környezete túlnyomórészt magyar, és a mindennapi életben kevés lehetőség adódik az ukrán nyelv használatára (Csernicskó, 2016).

A kétnyelvűség Dercenben aszimmetrikus: míg a magyar nyelv a közösségi és magánéleti kommunikáció elsődleges eszköze, az ukrán nyelv használata kontextusfüggő, és gyakran kényszerként jelenik meg. Az ukrán nyelvtörvények, különösen a 2019-es Az ukrán mint államnyelv működésének biztosításáról szóló törvény, előírják az ukrán nyelv kötelező használatát a község minden területén, ami a derceni lakosokat is érinti, különösen a hivatalos ügyintézés során (Csernicskó & Fedinec, 2021). Az ukrán nyelv térnyerését azonban gátolja a falu elszigeteltsége és a magyar közösség erős kulturális identitása, amely a magyar nyelv használatát preferálja. A környező ukrán és ruszin települések, mint Alsókerepec, bizonyos mértékben elősegítik a nyelvi kontaktusokat, de ezek a kapcsolatok leginkább a piacokon vagy a munkahelyeken valósulnak meg, és nem eredményeznek jelentős ukrán nyelvi hatást a falu nyelvi tájképében (Gazdag, 2016).

A magyar és ukrán nyelv közötti egyensúlyt a földrajzi elhelyezkedés is befolyásolja. Dercen a magyar–ukrán határ közelében fekszik, ami lehetővé teszi a magyarországi kulturális és nyelvi kapcsolatok fenntartását, például a magyar média fogyasztását vagy a határ menti együttműködéseket. Ez a közelség a magyar nyelv vitalitását erősíti, miközben az ukrán nyelv használata a hivatalos szférán kívül korlátozott marad. Az ukrán nyelv térnyerése a fiatalabb generációk körében figyelhető meg leginkább, akik az oktatási rendszeren keresztül találkoznak az államnyelvvel, de a magyar nyelv dominanciája a falu nyelvi tájképében továbbra is megkérdőjelezhetetlen (Beregszászi & Csernicskó, 2016).

4.2 Különböző társadalmi csoportok nyelvhasználata

Dercen lakossága etnikailag és nyelvi szempontból homogén, de a különböző társadalmi csoportok – például életkor, nem, foglalkozás és iskolázottság szerint – eltérő nyelvhasználati szokásokat mutatnak. A falu magyar többségű közösségében a magyar nyelv az elsődleges kommunikációs eszköz, de az ukrán nyelv használata a társadalmi szerepek és kontextusok függvényében változik.

Életkor szerinti csoportok: a derceni fiatalok (18–30 év) körében a kétnyelvűség gyakoribb, mint az idősebb generációkban, mivel az ukrán nyelv oktatása az 1990-es évek óta kötelező az iskolákban. A fiatalok az ukrán nyelvet főként az oktatásban, a felsőoktatásban és a hivatalos ügyintézésben használják, de a családi és baráti kommunikációban a magyar nyelv dominál. Az ukrán nyelvtudás azonban gyakran passzív, mivel a falu nyelvi környezete nem biztosít elegendő gyakorlati lehetőséget az aktív nyelvhasználatra (Csernicskó, 2016). A középkorúak (30–50 év) körében az ukrán nyelvtudás alacsonyabb, mivel ők még a szovjet időszakban, az orosz nyelv dominanciája alatt szocializálódtak, és az ukrán nyelvet csak később, felnőttkorban kellett elsajátítaniuk. Az idősebb generáció (50 év felett) szinte kizárólag magyarul kommunikál, és az ukrán nyelvet alig használja, kivéve a kényszerű hivatalos helyzeteket, ahol gyakran tolmácsra vagy családtagok segítségére szorulnak (Fedinec, 2015).

Nemek szerinti különbségek: a férfiak és nők nyelvhasználatára Dercenben részben eltér a foglalkozási és társadalmi szerepek miatt. A férfiak, akik gyakran mezőgazdasági vagy építőipari munkát végeznek, többet érintkeznek ukrán nyelvű környezetekkel, például Munkácson vagy Ungváron, így az ukrán nyelvet gyakorlati szinten, például munkával kapcsolatos szakkifejezésekben, gyakrabban használják. A nők, akik nagyobb arányban dolgoznak a helyi iskolában, az egészségügyben vagy háztartásbeliként, kevésbé vannak kitéve az ukrán nyelvi környezetnek, így nyelvhasználatuk túlnyomórészt magyar (Csernicskó & Márku, 2019). A nők körében a magyar nyelvű kulturális és vallási tevékenységek, például a református egyházi összejövetelek, szintén erősítik a magyar nyelv használatát.

Foglalkozási csoportok: a derceni lakosok foglalkozása jelentős hatással van a nyelvhasználatra. A mezőgazdasági munkások és kisvállalkozók, akik a faluban vagy a környező magyar többségű településeken dolgoznak, szinte kizárólag magyarul kommunikálnak, mivel munkájuk nem igényel ukrán nyelvtudást. Az értelmiségiek, például a tanárok és az egészségügyi dolgozók, kénytelenek az ukrán nyelvet használni a hivatalos dokumentációban és a továbbképzéseken, de a helyi közösségben ők is magyarul beszélnek. A fiatalabb, városi környezetben (például Munkácson vagy Ungváron) dolgozó szakemberek körében az ukrán nyelv használata gyakoribb, mivel a munkahelyi kommunikáció gyakran ukrán nyelven zajlik (Beregszászi & Csernicskó, 2016). A munkamigráció, különösen Magyarországra, szintén befolyásolja a nyelvhasználatot, mivel a kivándorló fiatalok a magyar nyelvet erősítik meg, miközben az ukrán nyelvtudás jelentősége csökken számukra (Fedinec, 2015).

Iskolázottság szerinti csoportok: az iskolázottság szintje szorosan összefügg az ukrán nyelvtudással. A felsőfokú végzettséggel rendelkező derceni lakosok, akik gyakran a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán vagy ukrán egyetemeken tanultak, jobb ukrán nyelvtudással rendelkeznek, mivel a felsőoktatásban az ukrán nyelv használata elengedhetetlen. Az alacsonyabb iskolázottságú lakosok, akik főként a helyi magyar nyelvű középiskolát végezték el, gyengébb ukrán nyelvtudással rendelkeznek, és a magyar nyelvet részesítik előnyben minden kontextusban. A magyar nyelvű oktatás erős jelenléte Dercenben biztosítja, hogy az iskolázottságtól függetlenül a magyar nyelv a közösségi identitás alapja marad (Csernicskó, 2016).

A különböző társadalmi csoportok nyelvhasználatát a falu homogén nyelvi környezete és a magyar kulturális intézmények, például a református egyház és a magyar iskola, egységesíti. A kétnyelvűség azonban a fiatalabb és iskolázottabb csoportok körében terjed, ami az ukrán államnyelvi politika és a gazdasági mobilitás hatása. A magyar nyelv dominanciája a falu nyelvi tájképében továbbra is erős, de a társadalmi csoportok közötti különbségek azt mutatják, hogy a kétnyelvűség fokozatosan beépül a derceni közösség nyelvi gyakorlataiba (Gazdag, 2016).

4.3 A nyelvhasználat társadalmi, gazdasági és politikai hatásai

A nyelvhasználati szokások Dercenben jelentős társadalmi, gazdasági és politikai hatásokkal járnak, amelyek a kárpátaljai magyarság helyzetét és a magyar–ukrán nyelvi kontaktusokat tükrözik. Ezek a hatások a falu homogén magyar közösségének és az ukrán államnyelvi politikának a kölcsönhatásából erednek, és befolyásolják a közösségi kohéziót, a gazdasági lehetőségeket és a politikai dinamikát.

Társadalmi hatások: a magyar nyelv dominanciája Dercenben erősíti a közösségi kohéziót és a magyar identitást. A református egyház, a magyar nyelvű iskola és a kulturális rendezvények, például a falunapok, a magyar nyelv használatának természetes terepei, amelyek fenntartják a közösség kulturális és nyelvi egységét (Tóth, 2020). A kétnyelvűség azonban társadalmi feszültségeket is generál, különösen a fiatalabb generációk körében, akik az ukrán nyelv alacsony szintű ismerete miatt hátrányt szenvedhetnek a felsőoktatásban vagy a munkaerőpiacon (Csernicskó, 2016). Az ukrán nyelvtudás hiánya a közösségen belüli generációs szakadékokat is mélyítheti, mivel az idősebb generációk kevésbé érzik az ukrán nyelv tanulásának szükségességét, míg a fiatalok számára ez elengedhetetlen a társadalmi mobilitáshoz (Fedinec, 2015).

Gazdasági hatások: a nyelvhasználat gazdasági hatásai Dercenben szorosan összefüggnek a munkalehetőségekkel és a mobilitással. A magyar nyelvű oktatás és a falu

homogén nyelvi környezete korlátozza az ukrán nyelvtudást, ami akadályozza a lakosok részvételét az ukrán munkaerőpiacon, különösen a városi vagy állami szektorban. A mezőgazdasági munkák és a helyi kisvállalkozások, amelyek a falu gazdasági alapját képezik, nem igényelnek ukrán nyelvtudást, így a magyar nyelv használata ezekben a szektorokban elegendő. A fiatalok körében azonban a munkamigráció, különösen Magyarországra, egyre gyakoribb, ami a magyar nyelv gazdasági értékét növeli, miközben az ukrán nyelvtudás jelentősége csökken (Fedinec, 2015). A magyarországi támogatások, például a gazdaságfejlesztési programok, szintén erősítik a magyar nyelvű közösség gazdasági stabilitását, de a nyelvi korlátok miatt a derцени lakosok gyakran kiszorulnak az ukrán állam által kínált gazdasági lehetőségekből (Csernicskó & Márku, 2019).

Politikai hatások: a nyelvhasználat politikai hatásai Dercenben az ukrán államnyelvi politika és a kárpátaljai magyarság jogainak kérdéskörében érhetők tetten. Az ukrán nyelvtörvények, különösen a 2019-es törvény, a kisebbségi nyelvek használatát a magánszférára korlátozzák, ami politikai feszültségeket generál a derцени közösségben (Csernicskó & Fedinec, 2021). A magyar nyelvű oktatás fenntartása és a nyelvi jogok védelme a KMKSZ és más magyar érdekvédelmi szervezetek elsődleges célja, de az ukrán nacionalizmus erősödése, különösen a 2014-es Euromajdan óta, kihívást jelent a magyar közösség számára (Csernicskó & Márku, 2019). A 2023-ban elfogadott törvénymódosítás, amely lehetővé teszi a magyar nyelvű oktatást az EU hivatalos nyelveként, pozitív fejlemény, de a gyakorlati megvalósítás még bizonytalan (Beregszászi & Csernicskó, 2016). A magyar–ukrán államközi kapcsolatok feszültségei, amelyeket részben a kárpátaljai magyarok nyelvi jogainak kérdése okoz, szintén hatással vannak Dercenre, mivel a falu a magyar kormány támogatási politikájának egyik kedvezményezettje (Fedinec, 2015).

A nyelvhasználati szokások hatásai Dercenben összetettek, és a magyar közösség kulturális identitásának megőrzése, valamint az ukrán állami követelmények közötti egyensúly megtalálását igénylik. A magyar nyelv erős közösségi szerepe és az ukrán nyelv hivatalos térnyerése közötti feszültség a falu társadalmi, gazdasági és politikai életének alapvető kihívása, amely a kárpátaljai magyarság hosszú távú fennmaradását is befolyásolja (Csernicskó & Fedinec, 2021).

5. FEJEZET: A NYELVHASZNÁLAT ELEMZÉSE

Ez a fejezet egy esettanulmány keretében elemzi Dercen 100 lakosának nyelvhasználati szokásait, különös tekintettel a magyar és ukrán nyelv szerepére, a kétnyelvűség aszimmetrikus jellegére, valamint a nyelvi kontaktusok megnyilvánulásaira, például a kódváltásra. Az esettanulmány célja, hogy empirikus adatokon keresztül feltárja, hogyan alakul a magyar és ukrán nyelv használata a falu homogén magyar közösségében, és milyen társadalmi, gazdasági és politikai tényezők befolyásolják ezeket a szokásokat. A kutatás a kárpátaljai magyar–ukrán nyelvi kapcsolatok kontextusában értelmezi az eredményeket, kiemelve a magyar nyelv közösségi dominanciáját és az ukrán nyelv hivatalos szférában való térnyerését. Az elemzés három részből áll: a kutatási módszertan bemutatása, az eredmények ismertetése, valamint azok értelmezése a kárpátaljai nyelvi környezet tükrében

5.1 A kutatás módszertana

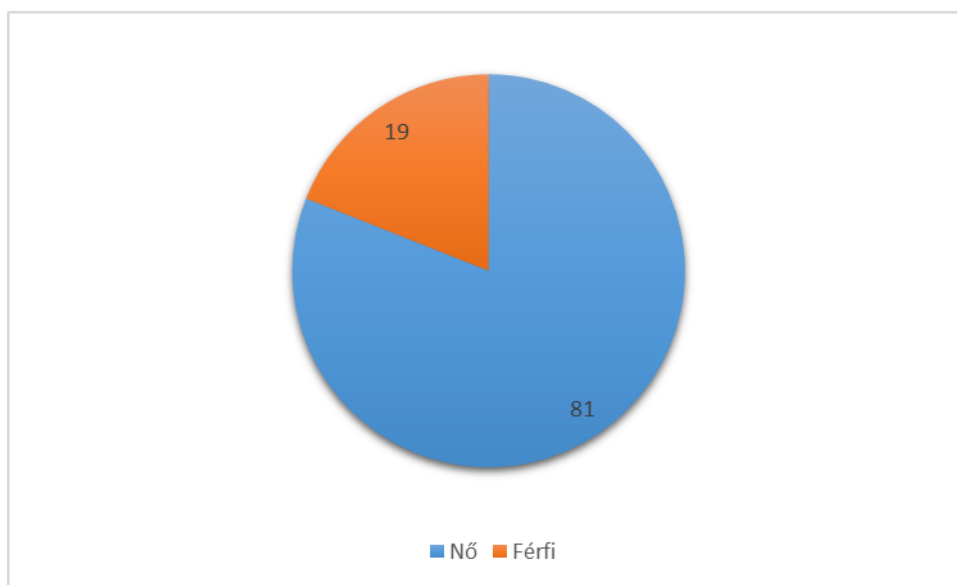
Az esettanulmány 100 derceni lakos nyelvhasználati szokásait vizsgálta, reprezentatív mintavétellel, amely figyelembe vette a korcsoportokat (18 év alatti, 19–30, 31–50, 51 év felett), nemeket, foglalkozásokat és iskolázottsági szinteket (alapfokú, középfokú, felsőfokú). A minta összetétele tükrözi Dercen demográfiai jellemzőit, ahol a lakosság több mint 98%-a magyar anyanyelvű, és a magyar nyelv a közösségi kommunikáció elsődleges eszköze (Csernicskó, 2016). A kutatás egy módszert alkalmazott: strukturált kérdőívet, amely a magyar és ukrán nyelv használatának gyakoriságát, kontextusait és a kétnyelvűség attitűdjeit vizsgálta.

A kérdőív 16 kérdést tartalmazott, amelyek a következő területekre fókuszáltak: a magyar és ukrán nyelv használata különböző kontextusokban (család, munka, hivatalos ügyintézés, oktatás); az ukrán nyelvtudás szintje és gyakorlati alkalmazása; a kódváltás gyakorisága és típusai (pl. ukrán szavak beillesztése magyar mondatokba). Az adatgyűjtés 2025 tavaszán zajlott, az eredmények kvalitatív és kvantitatív módszerek által lett elemelve.

5.2 Adatgyűjtés és elemzés

A nem szerinti megoszlás jelentős női túlsúlyt mutat (1. ábra), hisz 81 nő válaszadó van, míg csak 19 férfi. Ez a markáns eltérés több tényezőre vezethető vissza. Először is, a nők nagyobb részvételi hajlandósága a közösségi kutatásokban, különösen a kárpátaljai magyar közösségekben, jól dokumentált. Dercenben a református egyház és a helyi magyar nyelvű középiskola kulcsszerepet játszik a közösségi életben, és ezek a fórumok gyakran vonzzák a nőket, akik aktívabbak a kulturális és oktatási tevékenységekben, például a falunapok

szervezésében vagy az iskolai szülői értekezleteken (Tóth, 2020). Másodszor, a férfiak alacsonyabb aránya részben a foglalkozási szerkezetből fakadhat. A dereceni férfiak jelentős része mezőgazdasági vagy építőipari munkát végez, gyakran Munkácson vagy Ungváron, ahol az ukrán nyelv használata gyakoribb, például munkával kapcsolatos szakkifejezésekben (pl. „*budivelni materialy*” – építőanyagok). Ez a külső munkavégzés csökkentheti a férfiak részvételét a helyi kutatásokban, mivel kevésbé érhetőek el a kérdőíves felmérés időpontjában (Beregszászi & Csernicskó, 2016).

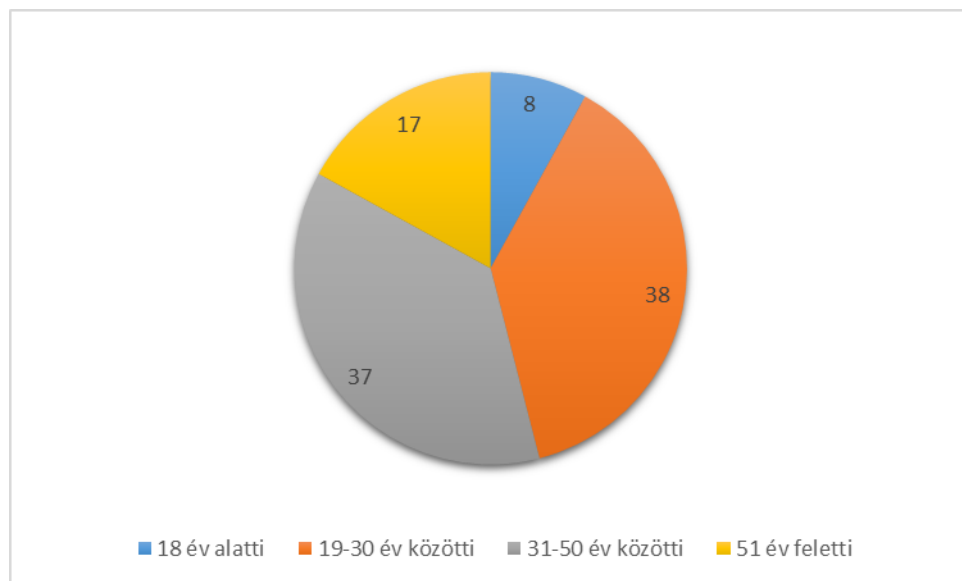

1. ábra Az adatközlők neme

A női túlsúly hatással van az eredmények értelmezésére. A nők, akik nagyobb arányban dolgoznak a helyi iskolában vagy háztartásbeliként, kevésbé vannak kitéve az ukrán nyelvi környezetnek, így nyelvhasználatuk túlnyomórészt magyar. Ez erősíti a magyar nyelv közösségi dominanciáját a mintában, de korlátozhatja a kétnyelvű kontextusok (pl. munkahelyi kódváltás) reprezentációját. A férfiak alacsonyabb aránya miatt a minta kevésbé tükrözi azokat a helyzeteket, ahol az ukrán nyelv gyakorlati használata elengedhetetlen, például a városi munkahelyeken vagy a piacokon, ahol a nyelvi kontaktusok intenzívebbek (Gazdag, 2016). A nemi arány torzítása tehát azt sugallja, hogy a minta inkább a falu belső, magyar nyelvű közösségi dinamikáját tükrözi, mint a külső, kétnyelvű interakciókat.

Az életkor szerinti megoszlás (2. ábra) viszonylag egyenletes a 19–30 év (38 fő) és 31–50 év (37 fő) közötti csoportok között, míg a 18 év alattiak (8 fő) és az 51 év feletiek (17 fő) kisebb arányt képviselnek. Ez a megoszlás több szempontból is jelentős a dereceni

nyelvhasználati szokások megértéséhez. A fiatalabb (19–30 év) és középkorú (31–50 év) válaszadók dominanciája összhangban áll a kárpátaljai falvak demográfiai trendjeivel, ahol a munkaképes korú lakosság aránya magas, részben a gazdasági szükségletek és a munkamigráció (különösen Magyarországra) miatt (Fedinec, 2015). Ezek a csoportok azok, akik a leginkább érintettek az ukrán nyelvoktatási reformokban és a hivatalos szférában való ukrán nyelvhasználati követelményekben, például az egészségügyben vagy az államigazgatásban, ahol olyan kifejezések, mint „*dokumenti*” (dokumentumok) vagy „*spravka*” (igazolás), gyakoriak (Csernicskó & Fedinec, 2021).

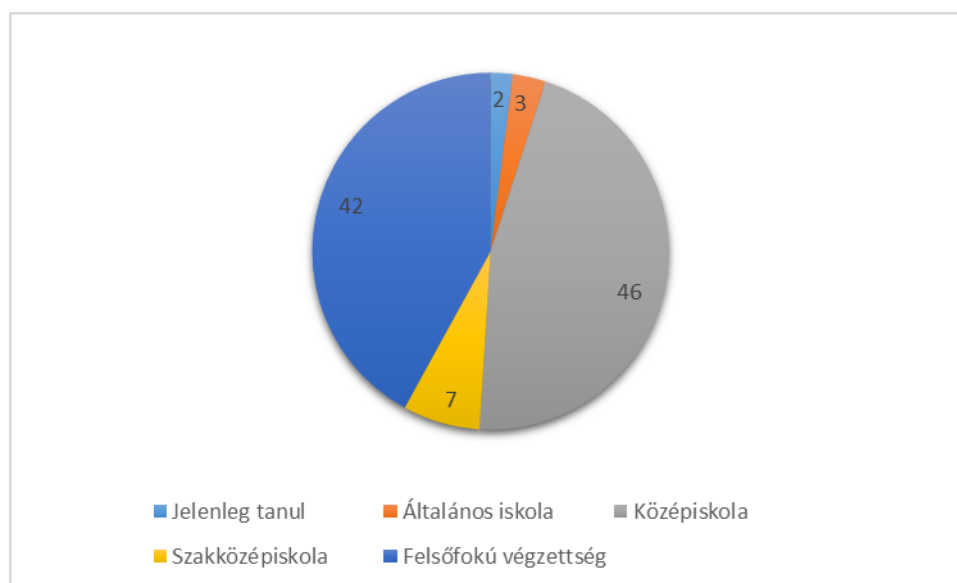
2.ábra Az adatközlők életkora

A 18 év alattiak alacsony aránya (8 fő) a minta korlátozott reprezentativitását jelzi a diákok körében, akik az ukrán nyelvoktatás elsődleges célcsoportjai. Az 1989-es nyelvtörvény óta az ukrán nyelv oktatása kötelező a magyar tananyelvű iskolákban, így a dereceni diákok rendszeresen találkoznak az ukrán nyelvvel, de a falu homogén magyar nyelvi környezete miatt gyakorlati nyelvtudásuk gyakran alacsony (Csernicskó, 2016). A minta alacsony diákaránya miatt az eredmények kevésbé tükrözik az iskolai kétnyelvűség dinamikáját, például az ukrán nyelv tantárgyként való tanulásának hatását vagy a tanárok kódváltási gyakorlatait (pl. „urok” – óra – használata az órarend megbeszélésekor).

Az 51 év felettek kisebb aránya (17 fő) a szovjet időszakban szocializálódott generációk nyelvi attitűdjeit tükrözi, akik a szovjet nyelvi politika miatt (amely az orosz nyelvet részesítette előnyben) kevésbé voltak kitéve az ukrán nyelvnek, és a magyar nyelv használatát a családi és közösségi szférában őrizték meg. Ez a generáció gyakran elutasítja

az ukrán nyelv tanulását, részben a történelmi tapasztalatok, részben a falu elszigeteltsége miatt, amely minimális ukrán nyelvi kontaktust biztosít (Fedinec, 2015). Az életkor szerinti megoszlás így azt sugallja, hogy a minta a kétnyelvűsége nyitottabb, fiatalabb és középkorú csoportokat reprezentálja, akik az ukrán államnyelvi politika hatása alatt állnak, míg az idősebb generációk nyelvi attitűdjei kevésbé hangsúlyosak.

Az iskolázottság szerinti megoszlás (3. ábra) a középiskolai végzettségűek (46 fő) és a felsőfokú végzettségűek (42 fő) dominanciáját mutatja, míg a jelenleg tanulók (2 fő), az általános iskolát végzettek (3 fő) és a szakközépiskolát végzettek (7 fő) kisebbségben vannak. Ez a megoszlás több szempontból is figyelemre méltó. A középiskolai végzettségűek magas aránya a derцени magyar nyelvű középiskola központi szerepét tükrözi, amely a közösségi identitás alapja, és biztosítja a magyar nyelv használatát az oktatásban. A középiskola nemcsak nyelvi, hanem kulturális szerepet is betölt, mivel a diákok itt találkoznak a magyar irodalommal, történelemmel és a református egyházi hagyományokkal, amelyek a magyar identitást erősítik (Csernicskó, 2016).

3. ábra Az adatközlők iskolai végzettsége

A felsőfokú végzettségűek magas aránya (42 fő) váratlan, mivel a kárpátaljai falvakban általában alacsonyabb az egyetemi végzettségűek száma a gazdasági és földrajzi korlátok miatt. Ez az eredmény valószínűleg a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola hatását tükrözi, amely Beregszászban működik, és elérhető távolságban van Dercenből. A főiskola magyar nyelven kínál felsőoktatási lehetőségeket, de a diákok az ukrán nyelvet is tanulják, mivel a felsőoktatási adminisztráció és a továbbképzések gyakran ukrán nyelven

zajlanak (Beregszászi & Csernicskó, 2016). Ez a kétnyelvű környezet magyarázhatja, miért fogadják el a felsőfokú végzettségűek magas arányban a kódváltást, mivel az ukrán nyelv használata elengedhetetlen a diplomák elismeréséhez vagy a hivatalos dokumentációhoz.

Az alacsony arányú általános iskolai (3 fő) és szakközépiskolai (7 fő) végzettségűek a falu gazdasági szerkezetét tükrözik, ahol a mezőgazdasági munka és a kisvállalkozások dominálnak, amelyek nem igényelnek magas iskolázottságot. A jelenleg tanulók alacsony száma (2 fő) a minta demográfiai korlátait jelzi, mivel a diákok nyelvi attitűdjei (pl. ukrán nyelvoktatás hatása) alulreprezentáltak. Az iskolázottsági megoszlás így azt mutatja, hogy a minta a magyar nyelvű oktatás által támogatott, viszonylag magas végzettségű közösséget reprezentál, amely a kétnyelvűség kihívásaival szembesül, különösen a felsőoktatásban és a hivatalos szférában (Csernicskó & Márku, 2019).

A nyelvi sajátosságokra vonatkozó adatok (4. ábra) azt mutatják, hogy a válaszadók elsőprő többsége (93 fő) a derцени magyar nyelvet egyedi sajátosságokkal rendelkezőnek tartja, míg csak 7 fő véli úgy, hogy azonos a magyarországi standarddal. Ez a megoszlás a helyi nyelvjárás erős identitástudatát és az ukrán nyelvi kontaktusok mélyreható hatását tükrözi. A derцени magyar nyelv számos ukrán kölcsönszót és kifejezést tartalmaz, például „*spravka*” (igazolás), „*derzsavnij himn*” (állami himnusz) vagy „*dokumenti*” (dokumentumok), amelyek a hivatalos szférában való ukrán nyelvhasználatból szivárogtak be a mindennapi beszédbe. Ezek a kölcsönszavak a kárpátaljai magyar közösségek nyelvi elkülönülését erősítik, amely a történelmi elszigeteltség és a kétnyelvű környezet eredménye (Gazdag, 2016).

4. ábra Nyelvi sajátosságok: milyen a derцени magyar nyelv?

A 93 fő azt sugallja, hogy a derцени lakosok büszkéek a helyi nyelvjárásra, amely nemcsak a magyar identitás része, hanem a kárpátaljai magyar közösség kulturális és történelmi tapasztalatainak lenyomata. A kiejtési sajátosságok, például a magyar szavak ukrán intonációval való ejtése, szintén hozzájárulnak a nyelv egyediségéhez, különösen a fiatalabb generációk körében, akik az ukrán nyelvoktatás révén intenzívebb nyelvi kontaktusban állnak (Csernicskó, 2016). A mindössze 7 fő szerint azonos a magyarországi standarddal, ami a magyar média (pl. televízió, internet) és a magyarországi kulturális kapcsolatok korlátozott hatását jelzi, annak ellenére, hogy Dercen a magyar–ukrán határ közelében fekszik, és a magyarországi támogatások (pl. gazdaságfejlesztési programok) jelen vannak a faluban (Fedinec, 2015).

Ez a megoszlás fontos a nyelvi identitás szempontjából. A derцени magyar nyelv (sok egyedi sajátosság) elismerése azt mutatja, hogy a közösség nem a magyarországi standardhoz igazodik, hanem saját nyelvi normáit értékeli, amelyek a kétnyelvű környezetben alakultak ki. Ez a nyelvi öntudat erősíti a közösségi kohéziót, de kihívást jelenthet a magyar nyelvű oktatás standardizálásában, mivel a helyi nyelvjárás eltér a magyarországi tananyagoktól (Beregszászi & Csernicskó, 2016). A nyelvi sajátosságok magas elfogadása a derцени közösség nyelvi rugalmasságát és kulturális önállóságát tükrözi.

A nyelvi sajátosságokra vonatkozó kérdés a derцени magyar nyelv és a magyarországi standard magyar nyelv összehasonlítását célozta. Az eredmények egyértelműen a helyi nyelvhasználat egyediségét hangsúlyozzák: 93 adatközlő szerint a derцени magyar nyelv „*sok egyedi sajátossággal rendelkezik*”, míg csak 7 fő tartja azt azonosnak a magyarországi standarddal. Ez a megoszlás a kárpátaljai magyar közösségek nyelvi öntudatát és a helyi nyelvi normák értékelését tükrözi, amely a történelmi elszigeteltség, a szláv nyelvi kontaktusok és a kétnyelvű környezet eredménye.

A 93 fős többség a derцени magyar nyelv tájszólási, szókincsbeli és kiejtési sajátosságainak erőteljes percepcióját jelzi. A válaszadók kommentárjai szerint a tájszólás minden kárpátaljai településre jellemző, Dercenben pedig különösen markáns, például a „ló” szó kiejtésében, amelyet „két ó betűvel” ejtenek, vagy az „e-betűs dialektus” használatában (pl. „ló” a „lő” helyett). Ezek a sajátosságok a helyi identitás szerves részét képezik, ahogy egyik válaszadó fogalmaz: „*Minden falunak megvan a maga egyedisége és szépsége, ez a magyar kultúra szépségét és változatosságát mutatja.*” Ez a megjegyzés a nyelvi diverzitás pozitív értékelését tükrözi, amely a kárpátaljai magyar közösségek kulturális gazdagságának szimbóluma (Beregszászi, 2017).

A kiejtési sajátosságok, mint a „kettős diftongus” (pl. „azura” az „óra” helyett) vagy az „au” hangzó „ó”-sabb ejtése (pl. „autó”), a szláv nyelvek (ukrán, orosz) hatását mutatják, amelyek a kárpátaljai magyarok hangképzését befolyásolták. A válaszadók kiemelték az „-öe” hangzó használatát az „ő” helyett (pl. „sző” helyett „szöe”), valamint az „oa” használatát az „ú” vagy „ó” helyett (pl. „fiú” helyett „fioa”), amelyek a derцени dialektus jellegzetes vonásai. Ezek a kiejtési minták a nyelvi kontaktusok hosszú távú hatását tükrözik, különösen az ukrán nyelv hivatalos szférában való térnyerése óta, amely a szovjet időszakban kezdődött és az 1991-es ukrán függetlenség után erősödött (Fedinec & Csernicskó, 2017).

A szókincs tekintetében a válaszadók hangsúlyozták az ukrán és orosz kölcsönszavak beépülését, például „bánka” (üveg), „bulocska” (zsemle), „szatyiva” (Dercenben a szövőszék megnevezése), valamint hivatalos kontextusban használt kifejezések, mint „dokumenti” vagy „spravka”. Ezek a szavak gyakran „magyarosított” formában jelennek meg, ami a nyelvi adaptáció kreatív folyamatát mutatja. Egy válaszadó szerint: *„Rengeteg olyan szóval és kifejezéssel rendelkezik, amelyeket az ukrán és orosz nyelvből adaptáltunk át az idő folyamán.”* Ez a szókincsbeli gazdagodás a kárpátaljai magyarok nyelvi rugalmasságát tükrözi, amely lehetővé teszi a kétnyelvű környezetben való hatékony kommunikációt (Hires-László, 2016).

A 7 fős kisebbség, amely a magyarországi standarddal azonosnak tartja a derцени nyelvet, valószínűleg azokra a válaszadókra korlátozódik, akik szoros kapcsolatban állnak a magyarországi médiával, oktatással vagy kulturális intézményekkel, például a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola hallgatói vagy oktatói körében. Ez a csoport kevésbé érzékeli a helyi tájszólás és kölcsönszavak hatását, mivel a standard magyar nyelvhasználatra orientálódik. Az alacsony arány azonban azt sugallja, hogy a derцени közösség túlnyomórészt a helyi nyelvi normákat részesíti előnyben, amelyeket a közösségi identitás és a kulturális hagyományok részeként értékel (Csernicskó, 2017).

A válaszadók kommentárjai három fő tematikus csoportba sorolhatók: tájszólás és dialektus, szláv kölcsönszavak, valamint kiejtési és nyelvtani sajátosságok. Ezek a témák a derцени magyar nyelv egyediségének kulcsfontosságú elemeit tárják fel, és a kárpátaljai kétnyelvűség társadalmi-kulturális kontextusában értelmezhetők.

A válaszadók többsége a tájszólást emelte ki mint a derцени magyar nyelv legfőbb sajátosságát, hangsúlyozva, hogy „minden falunak megvan a saját tájszólása”, és Dercenben ez különösen jellegzetes. Például a „lóc” (pad) vagy „murkó” (répa) szavak helyi használatát említették, amelyek más kárpátaljai településeken eltérő formában vagy jelentéssel jelenhetnek meg. Egy válaszadó szerint: *„Dercenben is mondanak érdekes*

szavakat, persze nem úgy, ahogy írjuk.” Ez a megjegyzés a tájszólás szubjektív, közösségi percepcióját tükrözi, amely nem feltétlenül követi a standard helyesírást, de a helyi kommunikáció szerves része.

Az ukrán és orosz kölcsönszavak beépülése a derceni magyar nyelv szókincsébe a válaszadók szerint a nyelvi sajátosságok egyik legmarkánsabb eleme. Példák, mint „*bánka*”, „*bulocska*”, „*szatyiva*” vagy „*dokumentí*”, a mindennapi kommunikáció részét képezik, és gyakran „magyarosított” kiejtéssel használják őket. Egy válaszadó így fogalmaz: „*Sok ukrán szót használunk, magyaros kiejtéssel, amit a magyarországi lakosok nem értenek.*” Ez a jelenség a nyelvi kontaktusok hosszú távú hatását mutatja, amely a szovjet időszakban az orosz nyelv dominanciájával kezdődött, és az ukrán függetlenség óta az ukrán nyelv hivatalos státuszával erősödött (Fedinec & Csernicskó, 2017).

A kölcsönszavak használata nem csupán pragmatikus, hanem kulturális jelentőséggel is bír. A válaszadók szerint ezek a szavak „anyanyelvi szinten” beépültek a derceni beszédbe, és a közösség nyelvi kreativitását tükrözik. Például a „*szatyiva*” (szövőszék) szó a derceni háztartásokban használatos, és a helyi kézműves hagyományokhoz kötődik, míg a „*spravka*” az iskolai vagy hivatalos ügyintézés kontextusában gyakori. Ezek a szavak a kárpátaljai magyarok azon képességét mutatják, hogy a szláv nyelvi elemeket a magyar nyelvi rendszerbe integrálják, megőrizve a nyelv funkcionális és kulturális szerepét (Hires-László, 2016).

A kiejtési sajátosságok, mint az „*e-betűs dialektus*” (pl. „*lő*” helyett „*le*”), az „*-öe*” hangzó használata (pl. „*szöe*” helyett „*sző*”), vagy a „*kettős diftongus*” (pl. „*azura*” az „*óra*” helyett), a derceni magyar nyelv fonológiai egyediségét adják. A válaszadók kiemelték, hogy a hangképzés „teljes mértékben eltér” a magyarországi standardtól, például az „*au*” hangzó „*ó*”-sabb ejtésében („*autó*”) vagy a szavak „*ízes*” kiejtésében. Egy válaszadó személyes tapasztalata szerint: „*Bárhol járok Magyarországon, mindig kihallom a beszédből, hogy kik azok, akik Kárpátaljáról érkeztek.*” Ez a megjegyzés a kiejtési sajátosságok közösségi felismerhetőségét és identitásformáló szerepét hangsúlyozza.

A nyelvtani sajátosságok, mint a „*vagynak*” (vannak helyett), „*öttek*” (ettek helyett) vagy a „*jösztek hozzánk?*” kifejezés, a derceni magyar nyelv archaikus és regionális elemeit tükrözik. Ezek a formák részben a történelmi elszigeteltségből fakadnak, mivel a kárpátaljai magyarok szókincse és nyelvtana konzerválta a 19. századi magyar nyelvi elemeket, amelyeket a magyarországi standard már nem használ. Egy válaszadó szerint: „*Szókincsükben és nyelvhasználatukban több archaikus elem maradt fenn, amelyek*

Magyarországon már ritkábbak.” Ez a megfigyelés a derceni magyar nyelv történeti mélységét és kulturális értékét hangsúlyozza (Csernicskó, 2017).

A tájszólás szerepe a közösségi identitás szempontjából kiemelkedő. A válaszadók gyakran pozitív érzelmekkel írták le a derceni dialektust, például *„ízes, színes beszéd”* vagy *„a magyar kultúra szépsége”* kifejezésekkel. Ez az érzelmi kötődés a nyelvi identitás és a helyhez való tartozás érzését erősíti, amely a kárpátaljai magyar közösségek számára különösen fontos a szláv nyelvi környezetben. A tájszólás egyedi jellege lehetővé teszi, hogy a derceni lakosok megkülönböztessék magukat más kárpátaljai magyaroktól, például a nagydobronyi vagy beregszászi dialektusoktól, miközben a magyar identitás részeként tekintenek rá (Beregszászi, 2017).

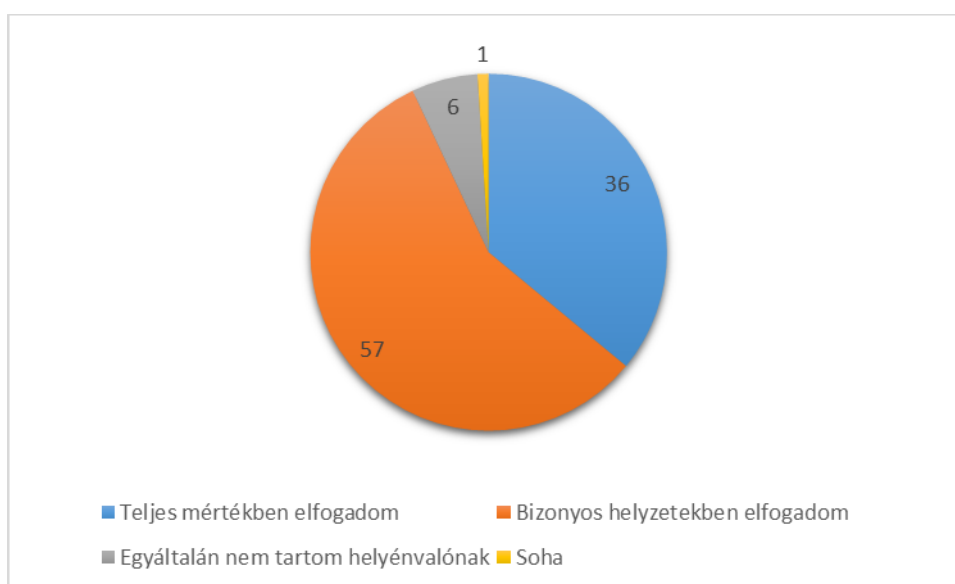
A derceni magyar nyelv sajátosságai nem csupán nyelvi jelenségek, hanem a közösségi identitás és a kulturális folytonosság hordozói. A tájszólás és a kölcsönszavak pozitív percepciója, ahogy a válaszadók *„ízes, színes”* vagy *„egyedi”* jelzőkkel írták le, a nyelvi büszkeség és a helyhez való kötődés jele. Egy válaszadó személyes reflexiója különösen beszédes: *„Hiába évek óta nem jártam Dercenben, a szívem mélyén mindig derceni maradok, és örülök, hogy egy ilyen ízes, színes beszédű helyen nőttem fel.”* Ez a megjegyzés a nyelvi sajátosságok érzelmi és identitásformáló szerepét emeli ki, amely a kárpátaljai magyarok számára a túlélés és az ellenállás szimbóluma a szláv nyelvi környezetben (Beregszászi, 2017).

A szláv kölcsönszavak és a kiejtési sajátosságok a kárpátaljai kétnyelvűség dinamikáját tükrözik. A válaszadók szerint a derceni nyelv *„se nem magyar, se nem ukrán”*, hanem *„pozákárpátszki”* (kárpátaljai), ami a hibrid nyelvi identitás kifejezése. Ez a hibriditás a közösség azon képességét mutatja, hogy a magyar nyelvet a szláv nyelvi környezethez igazítja, miközben megőrzi annak kulturális magját. A kölcsönszavak, mint a *„bánka”* vagy *„bulocska”*, a mindennapi élet egyszerűsítését szolgálják, míg a hivatalos kifejezések, mint a *„dokumenti”*, a kétnyelvű környezetben való navigációt segítik. Ez a nyelvi adaptáció a kárpátaljai magyarok pragmatikus választ tükrözi az ukrán államnyelvi politikára, amely a 2019-es nyelvtörvény óta fokozott nyomást gyakorol a kisebbségi nyelvekre (Fedinec & Csernicskó, 2017).

A nyelvi sajátosságok közösségi kohéziót erősítő szerepe különösen fontos Dercenben, ahol a magyar nyelvű iskola és a református egyház a kulturális identitás bástyái. A tájszólás és a helyi szókincs használata a közösségi összetartozás érzését kelti, ahogy egy válaszadó fogalmaz: *„Vannak olyan kifejezések, amit otthon kérdés nélkül megértenek.”* Ez a

megértés a derceni lakosok közötti szolidaritás alapja, amely lehetővé teszi a közösség fennmaradását a kétnyelvű környezet kihívásai közepette (Hires-László, 2016).

A kódváltás elfogadása rendkívül magas (5. ábra), 93 válaszadó részben vagy teljesen elfogadja az ukrán szavak használatát a magyar beszédben, míg csak 6 fő tartja ezt helytelennek. Ez a megoszlás a kétnyelvűség pragmatikus jellegét és a kárpátaljai magyar közösségek nyelvi alkalmazkodását tükrözi, különösen az ukrán államnyelvi politika nyomása alatt. A „*bizonyos helyzetekben elfogadom*” válasz (57 fő) dominanciája azt jelzi, hogy a kódváltás kontextusfüggő, és leginkább hivatalos helyzetekben (pl. iskolai adminisztráció, egészségügyi ügyintézés, államigazgatás) elfogadott, ahol az ukrán nyelv használata elengedhetetlen. Például a „*spravka*” (igazolás) vagy „*dokumenti*” (dokumentumok) szavak beillesztése a magyar beszédbe gyakran a hivatalos ukrán terminológia hiányzó magyar megfelelőjének pótlására szolgál (Csernicskó, 2016).

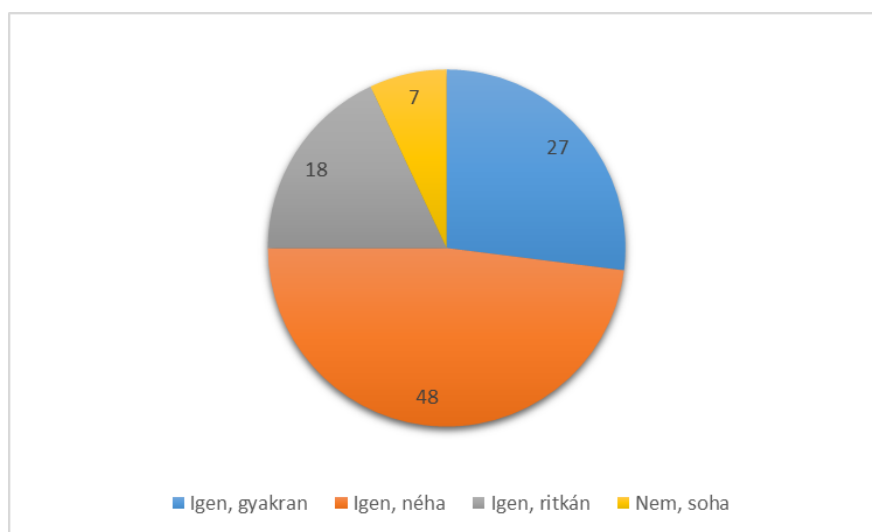
5. ábra A kölcsönszavak elfogadása az adatközlők körében

A „teljes mértékben elfogadom” válasz (36 fő) magas aránya a kódváltás normalizálódását mutatja, különösen a fiatalabb és iskolázottabb csoportokban, akik az ukrán nyelvet az oktatási rendszeren vagy a munkaerőpiacon keresztül sajátítják el. A felsőfokú végzettségűek (42 fő) körében feltételezhető, hogy a kódváltás elfogadása különösen magas, mivel az egyetemi környezetben az ukrán nyelv használata (pl. hivatalos dokumentáció, vizsgák) elkerülhetetlen. Ez a pragmatikus attitűd a kárpátaljai kétnyelvűség aszimmetrikus jellegét tükrözi, ahol a magyar nyelv a közösségi

kommunikáció elsődleges eszköze, de az ukrán nyelv hivatalos kontextusban dominál (Csernicskó & Fedinec, 2021).

A kódváltást elutasítók alacsony aránya (6 fő) valószínűleg az idősebb generációkra vagy a magyar identitás erős védelmezőire jellemző, akik a szovjet időszak nyelvi elnyomásának emlékei miatt (amikor az orosz nyelv kiszorította a magyart a hivatalos szférából) a magyar nyelv tisztaságát preferálják. Ez az elutasítás azonban marginális, ami azt sugallja, hogy a derceni közösség túlnyomórészt elfogadja a kétnyelvűség szükségességét, különösen a 2019-es ukrán nyelvtörvény óta, amely az ukrán nyelv kötelező használatát írja elő a közélet minden területén (Csernicskó & Márku, 2019). A kódváltás elfogadása így a közösség nyelvi rugalmasságát és a hivatalos szféra nyelvi követelményeinek való megfelelési kényszert tükrözi, miközben a magyar nyelv közösségi dominanciája változatlan marad.

A kódváltás gyakorisága jelentős (6. ábra), 93 válaszadó vált kódot legalább ritkán, és csak 8 fő állítja, hogy soha nem használ ukrán szavakat a magyar beszédben. A „néha” (48 fő) és „gyakran” (27 fő) válaszok dominanciája azt jelzi, hogy a kódváltás a derceni nyelvhasználat szerves része, különösen azok körében, akik rendszeresen találkoznak ukrán nyelvi környezetekkel. A kódváltás leggyakoribb kontextusai az iskolai és hivatalos helyzetek, ahol az ukrán terminológia (pl. „*spravka*”, „*urok*” – óra, „*derzsavnij*” – állami) használata elkerülhetetlen a pontos kommunikáció érdekében. Ez a gyakorlat a kárpátaljai kétnyelvűség pragmatikus jellegét tükrözi, ahol a magyar nyelv a közösségi kommunikáció alapja, de az ukrán nyelv hivatalos szférában való dominanciája kódváltást indukál (Gazdag, 2016).

6.ábra A kódváltás gyakorisága

A „gyakran” kódváltók (27 fő) valószínűleg a fiatalabb (19–30 év) és felsőfokú végzettségű (42 fő) válaszadók köréből kerülnek ki, akik az oktatási rendszeren vagy a munkaerőpiacon keresztül intenzívebb ukrán nyelvi kontaktusban állnak. Például a tanárok, akik a mintában jelentős arányban képviseltetik magukat a felsőfokú végzettségűek között, gyakran használnak ukrán kifejezéseket az iskolai adminisztrációban, például „*zvit*” (jelentés) vagy „*dokumenti*” a hivatalos iratok megnevezésére. A „*néha*” kódváltók (48 fő) szélesebb csoportot képviselnek, beleértve a középkorúakat és a középiskolai végzettségűeket, akik kevésbé rendszeresen, de alkalmanként (pl. piacokon, orvosi rendelőkben) találkoznak ukrán nyelvi helyzetekkel (Csernicskó, 2016).

A „*ritkán*” kódváltók (18 fő) valószínűleg azok, akik a falu homogén magyar nyelvi környezetében tevékenykednek, például mezőgazdasági munkások vagy háztartásbeliek, akik minimális ukrán nyelvi kontaktussal rendelkeznek. A „*soha*” kódváltók alacsony aránya (8 fő) az idősebb generációkra (51 év felett) vagy a faluban elszigetelten élő lakosokra utal, akik a szovjet időszakban szocializálódtak, és a magyar nyelv kizárólagos használatát részesítik előnyben a családi és közösségi szférában. Ez az alacsony arány azt mutatja, hogy a kódváltás szinte minden derцени lakos nyelvi gyakorlatának része, még ha különböző mértékben is, ami a kétnyelvű környezet elkerülhetetlenségét jelzi (Csernicskó & Márku, 2019).

A kódváltás gyakoriságának megoszlása fontos a nyelvi kontaktusok dinamikájának megértéséhez. A magas „*néha*” és „*gyakran*” arányok azt sugallják, hogy a derцени lakosok rugalmasan alkalmazkodnak az ukrán nyelvi követelményekhez, különösen a hivatalos szférában, miközben a magyar nyelv közösségi dominanciája változatlan marad. Ez a nyelvi alkalmazkodás a kárpátaljai magyar közösségek hosszú távú fennmaradásának kulcsfontosságú eleme, de egyben kihívást is jelent, mivel a kódváltás esetenként a magyar nyelv tisztaságának rovására mehet, amit a 6 fős elutasító csoport is jelez (Fedinec, 2015).

5.3 A kérdőív eredményei

Egy váratlan eredmény, hogy a felsőfokú végzettségűek körében is magas a kódváltás elfogadása (feltételezve, hogy a 42 felsőfokú végzettségű válaszadó arányosan követi a 93 fős elfogadási arányt), annak ellenére, hogy az iskolázottabb csoportok általában nagyobb nyelvi tudatossággal rendelkeznek, és elvárható lenne, hogy a magyar nyelv standard használatát részesítsék előnyben. Ez a pragmatikus kétnyelvűség jele, amely a felsőoktatási és hivatalos környezetek ukrán nyelvi követelményeiből fakad, például a diplomák elismeréséhez szükséges ukrán nyelvű dokumentáció vagy a továbbképzések során. Ez a felfedezés kiemeli a kárpátaljai magyar közösségek nyelvi alkalmazkodásának

rugalmasságát, amely a történelmi elszigeteltség és a modern államnyelvi politika közötti egyensúlyt tükrözi (Csernicskó, 2016; Csernicskó & Fedinec, 2021).

Az eredmények a kárpátaljai magyar közösségek nyelvi helyzetével összhangban állnak, ahol a magyar nyelv közösségi dominanciája és az ukrán nyelv hivatalos térnyerése közötti feszültség meghatározza a kétnyelvűséget. A magyar nyelv erős pozíciója Dercenben a falu homogén nyelvi környezetéből, a református egyház szerepéből és a magyar nyelvű oktatásból fakad, amely a közösségi identitás alapja (Tóth, 2020). Az ukrán nyelv térnyerése, különösen a fiatalabb generációk körében, az ukrán államnyelvi politika és az oktatási reformok következménye, amint azt a 2019-es nyelvtörvény is előírja. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) tevékenysége és a magyar nyelvű oktatás fenntartása kulcsfontosságú a magyar identitás megőrzéséhez, de az ukrán nyelvtörvények és a magyar–ukrán államközi feszültségek kihívást jelentenek (Csernicskó & Márku, 2019).

A kódváltás magas elfogadása és gyakorisága a kárpátaljai magyar közösségek nyelvi alkalmazkodásának rugalmasságát mutatja, amely a történelmi és politikai kontextusban értelmezhető. A szovjet időszak (1945–1991) nyelvi korlátozásai és a falu elszigeteltsége segítette a magyar nyelv megőrzését, de az 1991-es ukrán függetlenség óta az ukrán nyelv oktatása és hivatalos használata kötelezővé vált, ami a kétnyelvűség aszimmetrikus jellegét erősítette (Fedinec, 2015). A 2019-es nyelvtörvény, amely az ukrán nyelv kötelező használatát írja elő a közélet minden területén, további nyomást gyakorol a derceni lakosokra, különösen a hivatalos ügyintézés során, ahol a kódváltás pragmatikus megoldásként jelenik meg (Csernicskó & Fedinec, 2021).

A magyar nyelvű oktatás, különösen a derceni magyar középiskola és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, kulcsfontosságú a magyar identitás fenntartásában, de az ukrán nyelvtudás alacsony szintje hátrányt jelent a felsőoktatásban és a munkaerőpiacon, különösen a városi szektorban. A magyarországi támogatások és a munkamigráció lehetőségei a magyar nyelv gazdasági értékét növelik, míg az ukrán nyelvtudás jelentősége a hivatalos szférában nő (Beregszászi & Csernicskó, 2016). A magyar–ukrán államközi kapcsolatok feszültségei, különösen a kárpátaljai magyarok nyelvi jogainak kérdése, további politikai dimenziót adnak, amely befolyásolja Dercen nyelvi tájképét (Csernicskó & Márku, 2019).

A magyar standard elnevezések, mint „*képernyő*” (1.), „*árvaház*” (2.), „*monokli*” (5.), „*bírság*” (6.) és „*influenza*” (7.), a válaszok jelentős részében megjelennek, különösen olyan fogalmak esetén, amelyek a mindennapi kommunikációban vagy a magyar nyelvű

médián keresztül ismertek. Például a „képernyő” szinte egyöntetűen elfogadott (98/99 válasz), ami a televízió és telefonok elterjedtségére, valamint a magyar média hatására utal. Hasonlóképpen, az „árvaház” (2.) és a „monokli” (5.) gyakori használata a magyar standard szókincs közösségi szintű megőrzését jelzi, amelyet a dereceni magyar iskola és a református egyház erősít (Csernicskó, 2017).

A standard elnevezések használata azonban nem egységes. Az „influenza” (7.) mellett a „gripp” és „nátha” is megjelenik, ami a szláv kölcsönszavak és a köznyelvi változatok párhuzamos használatát mutatja. A „bírság” (6.) mellett a „stráf” dominanciája (62/99 válasz) a német eredetű, ukrán közvetítéssel átvett szó előnyben részesítését jelzi, amely a hivatalos kontextusban való gyakori használatból fakad. Ezek az eltérések a dereceni nyelvhasználat hibrid jellegét tükrözik, ahol a magyar standard és a helyi/kölcsönszó-alapú elnevezések koegzisztálnak (Hires-László, 2016).

Az ukrán és orosz kölcsönszavak a válaszok jelentős részében dominálnak, különösen a hivatalos vagy mindennapi tárgyakra és fogalmakra utaló elnevezésekben. A „marsutka” (3., 92/99 válasz) a menetrend szerint közlekedő kisbusz megnevezéseként szinte kizárólagos, az ukrán „marshrutka” szóból ered, és a kárpátaljai közlekedési kultúra szerves része. Hasonlóképpen, a „poveszka” (4., 95/99 válasz) a katonai behívók elnevezéseként egyértelműen az ukrán „povistka” átvétele, amely a hadkiegészítő parancsnokságok terminológiájából szivárgott be a dereceni beszédbe. Ezek a szavak a kétnyelvű környezet pragmatikus hatását mutatják, mivel a magyar standardban nincs pontos megfelelőjük, vagy az ukrán terminológia használata hivatalosan elvárt (Fedinec & Csernicskó, 2017).

A „pelmenna/pelmenyi” (8., 90/99 válasz) és a „zakuszka” (10., 97/99 válasz) az ukrán/orosz „pelmeni” és „zakuska” szavak adaptációját tükrözi, amelyek a kárpátaljai gasztronómiai kultúrában gyökereznek. A „pelmenna” a hússal töltött tésztaétel megnevezéseként a magyar „húsos derelye” helyett honosodott meg, míg a „zakuszka” a tömény italok utáni harapnivalóként a szláv étkezési szokások hatását mutatja. A „dekret” (9., 88/99 válasz) az ukrán „dekret” (szabadság) szóból ered, és a szülés utáni gyermeknevelési szabadság hivatalos elnevezéseként terjedt el, a magyar „GYES/GYED” mellett vagy helyett. Ezek a kölcsönszavak a dereceni közösség nyelvi kreativitását és a szláv nyelvekkel való szoros kontaktust tükrözik, amely a szovjet időszak óta erősödött (Beregszászi, 2017).

A tájszólási és helyi elnevezések a dereceni magyar nyelv egyediségének kulcsfontosságú elemei, különösen a „szinyák” (5., 32/99 válasz) és a „gyiddom” (2., 15/99

válasz) esetében. A „szinyák” az ukrán „syniak” (kék folt) szóból ered, és a szem alatti kékes-lilás folt megnevezéseként a „monokli” mellett használatos, gyakran tájszólási konnotációval. A válaszok között megjelenő „flek” és „pukli” helyi változatok, amelyek a derцени dialectus színes szókincsét mutatják, és a közösségi humor vagy informális beszéd részét képezik. Egy válaszadó például a „szinyák □” emotikonnal hangsúlyozta a szó játékos használatát, ami a tájszólás érzelmi kötődését tükrözi (Hires-László, 2016).

A „gyiddom” (ukrán „ditdom”, gyermekotthon) és a „lelenc” (régies magyar, árva) az árvaház megnevezéseként a tájszólási és archaikus elemek kombinációját mutatja. A „gyiddom” az ukrán hivatalos terminológia átvétele, míg a „lelenc” a kárpátaljai magyarok történeti szókincsének maradványa, amely a 19. századi magyar nyelvből ered. A válaszok között ritkábban megjelenő „internátus” (ukrán „internat”, bentlakásos iskola) a szovjet időkben használatos terminológia hatását jelzi, amely a derцени közösségben részben fennmaradt. Ezek a változatok a derцени nyelvhasználat rétegzettségét és a történelmi nyelvi kontaktusok hatását tükrözik (Csernicskó, 2017).

A „Hogyan nevezik?” kérdés válaszai szorosan kapcsolódnak a nyelvi sajátosságok diagramjához, amely a derцени magyar nyelv egyediségét (93 fő) hangsúlyozza. A kölcsönszavak (pl. „marsutka”, „poveszka”) és a tájszólási változatok (pl. „szinyák”, „gyiddom”) használata a közösség nyelvi identitásának és kulturális alkalmazkodásának kifejeződése. A válaszadók által preferált elnevezések, mint a „pelmenna” vagy „zakuszka”, a kárpátaljai életmód és a szláv kulturális hatások integrációját mutatják, míg a „szinyák” vagy „flek” a helyi humor és közösségi összetartozás szimbólumai.

A magyar standard elnevezések (pl. „képernyő”, „árvaház”) használata a derцени közösség magyar identitásának megőrzését jelzi, amelyet a magyar nyelvű oktatás és a kulturális intézmények (pl. református egyház) támogatnak. Azonban a kölcsönszavak és tájszólási változatok dominanciája arra utal, hogy a derцени nyelvhasználat a kétnyelvű környezet pragmatikus válaszáként alakult, különösen az ukrán államnyelvi politika (2019-es nyelvtörvény) nyomása alatt. A „poveszka” vagy „dekret” használata például a hivatalos ukrán terminológia elkerülhetetlenségét tükrözi, míg a „szinyák” vagy „pelmenna” a mindennapi kommunikációban való természetességet mutatja (Fedinec & Csernicskó, 2017).

A nyelvi sajátosságok közösségi identitásformáló szerepe különösen hangsúlyos. A válaszadók által említett elnevezések, mint a „marsutka” vagy „zakuszka”, a derцени lakosok közötti megértés és összetartozás alapját képezik, ahogy egy válaszadó

megjegyezte: „*A zákuszkát nálunk mindenki ismeri.*” Ez a játékos hangvétel a nyelvi sajátosságok érzelmi jelentőségét és a közösségi kohézió erősítését tükrözi, amely a kárpátaljai magyarok számára a kulturális túlélés kulcsa (Beregszászi, 2017).

A dereceni nyelvhasználati szokások elemzése megerősíti a magyar nyelv közösségi dominanciáját és az ukrán nyelv hivatalos szférában való térnyerését. A minta demográfiai összetétele (női túlsúly, fiatalabb és középkorú dominancia, magas felsőfokú végzettség) a falu aktív, magyar identitást őrző közösségét tükrözi. A nyelvi attitűdök azt mutatják, hogy a dereceni magyar nyelv egyedi sajátosságokkal bír, és a kódváltás széles körben elfogadott, különösen a fiatalabb és iskolázottabb csoportokban. A kódváltás gyakorisága a kétnyelvűség mindennapi jelenlétét jelzi, amely pragmatikus válasz az ukrán nyelvi követelményekre.

A felsőfokú végzettségűek körében is magas kódváltási elfogadás váratlan, és a kétnyelvűség szükségszerűségét jelzi, még a nyelvi tudatossággal rendelkező csoportokban is. Az eredmények rávilágítanak a kárpátaljai magyarság nyelvi alkalmazkodásának rugalmasságára, ugyanakkor a nyelvi jogok és az oktatási reformok további figyelmet igényelnek a közösség hosszú távú fennmaradása érdekében. A magyar nyelvű oktatás és a KMKSZ tevékenysége kulcsfontosságú a magyar identitás megőrzésében, de az ukrán nyelvtudás fejlesztése elengedhetetlen a társadalmi és gazdasági mobilitás szempontjából (Cserniczkó & Fedinec, 2021).

KÖVETKEZTETÉSEK

A derceni magyar nyelvhasználat elemzése feltárta a helyi nyelvi normák gazdagságát, amely a magyar standard, a tájszólási változatok és az ukrán/orusz kölcsönszavak egyensúlyán alapul. A nyelvi sajátosságok túlnyomó percepciója (93 fő) a közösség erős nyelvi öntudatát jelzi, amely a tájszólási elemeket (pl. „szinyák”, „lелeńc”), a kiejtési sajátosságokat (pl. „e-betűs dialektus”, „kettős diftongus”) és a kölcsönszavakat (pl. „ekrán”, „pelmenna”) kulturális értéként kezeli. Ez a hibrid nyelvi identitás a kárpátaljai magyarok történelmi elszigeteltségének és a szláv nyelvekkel való intenzív kontaktusának eredménye, amely a szovjet időszakban kezdődött és az ukrán függetlenség óta erősödött (Beregszászi & Cserniczkó, 2018).

A helyi elnevezések, mint a „marsutka” (kisbusz), „poveszka” (katonai behívó) vagy „zakuska” (harapnivaló), a derceni nyelv pragmatikus adaptációját tükrözik a kétnyelvű környezethez. Ezek a szavak nem csupán a szláv nyelvek hatását mutatják, hanem a közösség azon képességét, hogy a hivatalos ukrán terminológiát (pl. „dekret”) és a mindennapi szláv kulturális elemeket (pl. „pelmenna”) a magyar nyelvi rendszerbe integrálja. Ez a nyelvi kreativitás a kárpátaljai magyarok kulturális ellenálló képességének kulcsa, amely lehetővé tette a magyar nyelv közösségi szintű megőrzését a szláv nyelvi dominancia közepette (Hires-László, 2017).

A derceni nyelvhasználat kulturális jelentősége túlmutat a nyelvi formákon. A tájszólási változatok és kölcsönszavak pozitív percepciója, ahogy a válaszadók „ízese”, „színes” vagy „pozákárpátszkij” jelzőkkel írták le, a közösségi identitás és a helyhez való kötődés szimbóluma. Ez az érzelmi kötődés különösen fontos Dercenben, ahol a magyar nyelvű iskola és a református egyház a kulturális folytonosság bástyái. A nyelvi sajátosságok közösségi kohéziót erősítő szerepe lehetővé teszi, hogy a derceni lakosok megkülönböztessék magukat más kárpátaljai magyar közösségektől, miközben a tágabb magyar identitás részeként tekintenek nyelvükre (Cserniczkó & Tóth, 2019).

A derceni nyelvhasználat elemzése rávilágít a kárpátaljai kétnyelvűség aszimmetrikus jellegére, ahol a magyar nyelv a közösségi kommunikáció elsődleges eszköze, míg az ukrán nyelv a hivatalos szférában dominál. A kölcsönszavak, mint a „poveszka” vagy „dekret”, a hivatalos ukrán terminológia elkerülhetetlenségét tükrözik, különösen az oktatásban, egészségügyben és államigazgatásban. Ez a pragmatikus nyelvi adaptáció a 2019-es ukrán nyelvtörvény következménye, amely az ukrán nyelv kötelező

használatát írja elő a közélet minden területén, jelentős nyomást gyakorolva a kárpátaljai magyar közösségekre (Fedinec & Cserniczkó, 2017).

Ugyanakkor a kétnyelvűség identitásformáló szerepe is jelentős. A válaszadók által preferált elnevezések, mint a „szinyák” vagy „pelmenna”, a derцени közösség azon képességét mutatják, hogy a szláv nyelvi elemeket a magyar identitás részeként értelmezik. Ez a hibrid nyelvi identitás, amelyet egy válaszadó „pozákárpátszkij” jelzővel írt le, a kárpátaljai magyarok kulturális rugalmasságát tükrözi, amely lehetővé teszi a közösség számára, hogy a magyar nyelvet a szláv nyelvi környezetben is életképesen fenntartsa. A kétnyelvűség így nem csupán kényszer, hanem lehetőség a kulturális gazdagodásra, amely a derцени nyelvhasználat egyediségét és vitalitását erősíti (Beregszászi, 2017).

A kétnyelvűség hosszú távú hatásai azonban kihívásokat is rejtenek. A fiatalabb generációk, akik az ukrán nyelvoktatás és a hivatalos szféra hatása alatt állnak, egyre inkább hajlamosak a kölcsönszavak és az ukrán terminológia használatára, ami a magyar nyelv tisztaságának rovására mehet. A válaszok között megjelenő „gripp” (influenza helyett) vagy „stráf” (bírság helyett) azt sugallja, hogy a szláv kölcsönszavak a mindennapi kommunikációban is teret nyernek, ami a magyar nyelv közösségi dominanciájának gyengülését eredményezheti. Ez a tendencia különösen aggasztó a kárpátaljai magyar közösségek számára, ahol a nyelvi jogok korlátozása és az ukrán nyelvoktatási reformok a magyar nyelvű oktatás lehetőségeit szűkítik (Cserniczkó & Márku, 2020).

A derцени magyar nyelv vitalitása a közösségi kohézió és a kulturális intézmények (iskola, egyház) erejében gyökerezik. A nyelvi sajátosságok pozitív percepciója és a helyi elnevezések széles körű használata azt mutatja, hogy a derцени lakosok büszkék nyelvi örökségükre, amely a közösségi identitás alapja. A magyar nyelvű oktatás, különösen a derцени magyar középiskola, kulcsfontosságú a nyelvi vitalitás fenntartásában, mivel a fiatal generációkat a magyar nyelv és kultúra iránti elkötelezettségre neveli. A református egyház szintén fontos szerepet játszik, mivel a vallási és közösségi események (pl. istentiszteletek, falunapok) a magyar nyelv használatának természetes teret biztosítanak (Tóth, 2020).

A közösségi kohézió hosszú távú fenntartása azonban számos kihívással szembesül. Az ukrán nyelvtörvények és az oktatási reformok, amelyek az ukrán nyelv oktatását és használatát priorizálják, korlátozzák a magyar nyelvű oktatás lehetőségeit, különösen a felsőoktatásban. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola szerepe kulcsfontosságú a magyar nyelvű felsőoktatás biztosításában, de a hallgatók ukrán nyelvtudásának alacsony szintje hátrányt jelent a munkaerőpiacon, különösen a városi szektorban (Beregszászi & Cserniczkó, 2018). Ez a helyzet a derцени fiatalok körében a

munkamigráció (különösen Magyarországra) növekedéséhez vezet, ami a közösségi kohézió gyengülését és a magyar nyelv helyi használatának csökkenését eredményezheti.

A nyelvi vitalitás szempontjából a tájszólási változatok és kölcsönszavak pozitív szerepe kettős. Egyrészt ezek az elemek a derцени nyelvhasználat egyediségét és kulturális értékét erősítik, másrészt a szláv nyelvek hatásának növekedése a magyar nyelv standard formáinak háttérbe szorulását okozhatja. A válaszok között megjelenő „szinyák”, „fleck” vagy „pukli” a közösségi humor és kreativitás szimbólumai, de a „marsutka” vagy „poveszka” szinte kizárólagos használata azt jelzi, hogy a hivatalos ukrán terminológia a mindennapi kommunikációban is teret nyer. Ez a tendencia a kárpátaljai magyar közösségek nyelvi asszimilációjának kockázatát hordozza, különösen a fiatalabb generációk körében, akik az ukrán nyelvű médiának és oktatásnak vannak kitéve (Csernicskó & Márku, 2020).

A derцени nyelvhasználat jövőbeli kilátásait jelentősen befolyásolja a kárpátaljai magyar közösségek nyelvi jogainak helyzete és a magyar–ukrán államközi kapcsolatok dinamikája. A 2019-es ukrán nyelvtörvény, amely az ukrán nyelv kötelező használatát írja elő az oktatásban, a közigazgatásban és a médiában, korlátozza a magyar nyelv hivatalos használatának lehetőségeit. Ez a politika különösen érzékenyen érinti a derцени közösséget, ahol a magyar nyelv közösségi dominanciája hagyományosan erős, de az ukrán nyelvtudás alacsony szintje hátrányt jelent a hivatalos szférában (Fedinec & Csernicskó, 2017).

A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) és a magyarországi támogatások (pl. gazdaságfejlesztési programok) kulcsfontosságúak a magyar nyelvű oktatás és kulturális tevékenységek fenntartásában. Azonban a magyar–ukrán államközi feszültségek, különösen a kárpátaljai magyarok nyelvi jogainak kérdése, politikai bizonytalanságot teremtenek. A derцени közösség számára a nyelvi jogok védelme és az ukrán nyelvtudás fejlesztése közötti egyensúly megtalálása elengedhetetlen a hosszú távú nyelvi vitalitás szempontjából. A válaszok között megjelenő „poveszka” vagy „dekret” használata azt mutatja, hogy a derцени lakosok pragmatikusan alkalmazkodnak az ukrán hivatalos terminológiához, de ez a folyamat a magyar nyelv közösségi szerepének gyengülését is előidézheti (Csernicskó & Tóth, 2019).

A politikai kontextus hosszú távú hatásai a derцени nyelvhasználat jövőjét illetően bizonytalanok. Az ukrán államnyelvi politika szigorítása és a kárpátaljai magyar közösségek elszigeteltsége a nyelvi asszimiláció kockázatát növeli, különösen a városi környezetben, ahol az ukrán nyelv használata elengedhetetlen. A derцени közösség vidéki jellege és erős közösségi kohéziója azonban védőfaktorként szolgál, amely lehetővé teszi a

magyar nyelv fenntartását a családi és közösségi szférában. A nyelvi jogok nemzetközi szintű védelme, például az Európai Unió vagy a Velencei Bizottság ajánlásai révén, kulcsfontosságú lehet a kárpátaljai magyarok nyelvi autonómiájának biztosításában (Beregszászi, 2017).

A dereceni magyar nyelvhasználat jövője nagymértékben függ a fiatal generációk nyelvi attitűdjétől és az oktatási rendszer támogatásától. A magyar nyelvű oktatás, különösen a dereceni középiskola, a nyelvi identitás és a közösségi kohézió alapja, mivel a diákokat a magyar nyelv és kultúra iránti elkötelezettségre neveli. Azonban az ukrán nyelvoktatás kötelezővé tétele és a magyar nyelvű tananyagok korlátozott elérhetősége kihívást jelent a diákok számára, akik gyakran alacsony ukrán nyelvtudással lépnek ki az iskolából. Ez a helyzet a felsőoktatásban és a munkaerőpiacon hátrányt jelent, ami a munkamigráció és a közösségi kohézió gyengülésének kockázatát növeli (Csernicskó & Márku, 2020).

A válaszok között megjelenő kölcsönszavak, mint a „marsutka” vagy „pelmenna”, a fiatalabb generációk nyelvi rugalmasságát tükrözik, akik az ukrán nyelvi környezetben navigálnak. Ez a rugalmasság pozitív, mivel lehetővé teszi a kétnyelvű környezetben való hatékony kommunikációt, de a magyar nyelv standard formáinak háttérbe szorulása a nyelvi identitás gyengülését eredményezheti. A dereceni fiatalok körében a magyar nyelvű média (pl. internet, közösségi média) és a magyarországi kulturális kapcsolatok erősítése kulcsfontosságú a magyar nyelv presztízsének növelésében. A válaszadók által említett „íz, színes” nyelvi sajátosságok pozitív percepciója azt sugallja, hogy a fiatalok büszkék a dereceni dialektusra, ami a nyelvi vitalitás fenntartásának ígéretes jele (Hires-László, 2017).

A nyelvi oktatás hosszú távú stratégiája a magyar és ukrán nyelvtudás egyensúlyának biztosítására kell, hogy törekedjen. A kétnyelvű oktatási modellek, amelyek a magyar nyelvű tananyagokat az ukrán nyelv hatékony oktatásával kombinálják, lehetővé tehetik a dereceni diákok számára, hogy mindkét nyelvet magas szinten elsajátítsák. Ez a megközelítés nemcsak a közösségi kohézió fenntartását segíti, hanem a fiatalok társadalmi és gazdasági mobilitását is növeli, csökkentve a munkamigráció és a nyelvi asszimiláció kockázatát (Beregszászi & Csernicskó, 2018).

A dereceni nyelvhasználat elemzése rávilágít a nyelvi adaptáció globális kontextusban való jelentőségére. A kölcsönszavak és tájszólási változatok használata a dereceni közösség azon képességét mutatja, hogy a helyi nyelvi normákat a változó társadalmi és kulturális környezethez igazítja. A globalizáció, különösen a digitális média és a munkamigráció hatása, új kihívásokat és lehetőségeket teremt a dereceni

nyelvhasználat számára. A magyar nyelvű online tartalmak (pl. közösségi média, streaming platformok) elérhetősége a magyar standard szókincs és nyelvi normák terjedését segíti, ami a dereceni fiatalok körében a magyar nyelv presztízsének növekedését eredményezheti (Csernicskó & Tóth, 2019).

Ugyanakkor a globalizáció a szláv kölcsönszavak és az ukrán nyelv hatásának erősödését is előidézheti, különösen a városi környezetben, ahol a dereceni lakosok munkavállalás vagy továbbtanulás céljából szembesülnek az ukrán nyelv dominanciájával. A válaszok között megjelenő „ekrán” vagy „marsutka” a globális technológiai és közlekedési trendek helyi adaptációját tükrözi, de a magyar standard elnevezések (pl. „képernyő”, „mikrobusz”) háttérbe szorulása a nyelvi homogenizáció kockázatát hordozza. A dereceni közösség számára a globális és helyi nyelvi hatások közötti egyensúly megtalálása kulcsfontosságú a magyar nyelv hosszú távú vitalitásának biztosításában (Hires-László, 2017).

A munkamigráció, különösen Magyarországra, a dereceni nyelvhasználat jövőjének egyik legnagyobb kihívása. A válaszadók által említett tájszólási sajátosságok, mint a „szinyák” vagy „pelmenna”, a dereceni identitás szerves részei, de a magyarországi nyelvi környezetben ezek az elemek gyakran háttérbe szorulnak, ahogy egy válaszadó megjegyezte: *„Az évek során a beszédem is követni kezdte a magyarországi magyarok beszédét.”* Ez a nyelvi konvergencia a dereceni dialektus és a kárpátaljai magyar identitás gyengülését eredményezheti, különösen a fiatalok körében, akik hosszabb időt töltenek külföldön (Beregszászi, 2017).

A dereceni magyar nyelvhasználat hosszú távú fenntartása érdekében több stratégiai javaslat fogalmazható meg. Először is, a magyar nyelvű oktatás megerősítése kulcsfontosságú, különösen a kétnyelvű oktatási modellek bevezetésével, amelyek a magyar és ukrán nyelvtudás egyensúlyát biztosítják. A dereceni középiskola és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola szerepének bővítése, például tanárképzési programokkal és ukrán nyelvi kurzusokkal, lehetővé teheti a fiatalok számára, hogy mindkét nyelvet magas szinten elsajátítsák (Csernicskó & Márku, 2020).

Másodszor, a közösségi kulturális programok, mint a falunapok, irodalmi estek vagy nyelvi versenyek, a dereceni tájszólás és nyelvi sajátosságok pozitív percepcióját erősíthetik. Ezek a programok a fiatalok körében a nyelvi büszkeség és a közösségi kohézió növelésére irányulhatnak, miközben a magyar nyelvű média (pl. helyi rádió, online tartalmak) elérhetőségének bővítése a magyar standard szókincs terjedését segíti (Tóth, 2020).

Harmadszor, a kárpátaljai magyar közösségek nyelvi jogainak védelme nemzetközi és regionális szinten elengedhetetlen. A KMKSZ és a magyar kormány által nyújtott támogatások, például ösztöndíjak és kulturális programok, a derцени közösség nyelvi vitalitását erősíthetik, de a magyar–ukrán államközi párbeszéd előmozdítása szükséges a nyelvi jogok hosszú távú biztosításához. Az Európai Unió és a Velencei Bizottság ajánlásainak érvényesítése, például a kisebbségi nyelvek oktatásban való használatának támogatásával, kulcsfontosságú a derцени magyar nyelv hivatalos szférában való fenntartásában (Fedinec & Csernicskó, 2017).

Végül, a derцени közösség számára a globális és helyi nyelvi hatások közötti egyensúly megtalálása elengedhetetlen. A magyar nyelvű digitális tartalmak és a magyarországi kulturális kapcsolatok erősítése a magyar nyelv presztízsének növelését szolgálhatja, miközben a tájszólási sajátosságok és kölcsönszavak pozitív értékelése a helyi identitás megőrzését biztosítja. A derцени fiatalok bevonása ezekbe a folyamatokba, például közösségi média kampányokkal vagy nyelvi innovációs projektekkel, a nyelvi vitalitás és a közösségi kohézió új formáit teremtheti meg (Beregszászi & Csernicskó, 2018).

A derцени magyar nyelvhasználat elemzése a kárpátaljai magyar közösség nyelvi rugalmasságának, kulturális ellenálló képességének és közösségi kohéziójának lenyűgöző példáját mutatja. A nyelvi sajátosságok (93 fő egyedi) és a helyi elnevezések (pl. „marsutka”, „szinyák”) a derцени nyelv hibrid jellegét és identitásformáló szerepét tükrözik, amely a kétnyelvű környezetben való navigáció és a magyar identitás megőrzésének eszköze. A kétnyelvűség pragmatikus és kulturális dimenziói, a nyelvi vitalitás kihívásai, a nyelvi jogok korlátozása és a globalizáció hatásai mind olyan tényezők, amelyek a derцени nyelvhasználat jövőjét alakítják.

A derцени közösség számára a magyar nyelv hosszú távú fenntartása a közösségi kohézió, a kulturális intézmények és a nyelvi jogok védelmének együttes erőfeszítését igényli. A fiatal generációk nyelvi attitűdjei, az oktatási rendszer támogatása és a globális nyelvi hatások közötti egyensúly megtalálása kulcsfontosságú a derцени magyar nyelv vitalitásának biztosításában. A kárpátaljai magyar közösség nyelvi öröksége, ahogy a derцени dialektus „ízes, színes” sajátosságai is mutatják, nem csupán nyelvi, hanem kulturális és társadalmi érték, amelynek megőrzése a közösség hosszú távú fennmaradásának záloga.

IRODALOMJEGYZÉK

- Benő, A. (2008). *Kontaktológia. A nyelvi kapcsolatok alapfogalmai*. Egyetemi Műhely Kiadó Bolyai Társaság – Kolozsvár.
- Beregszászi, A., Csernicskó, I. (2004). Az ukrán nyelv oktatása a kárpátaljai magyar iskolákban: nyelvpedagógiai és nyelvi emberi jogi problémák. In: ...itt mennyit ér a szó? Írások a kárpátaljai magyarok nyelvhasználatáról. Ungvár: PoliPrint.
- Beregszászi, A., Csernicskó, I., & Orosz, I. (2001). *Nyelv, oktatás, politika*. Beregszász: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola.
- Botlik, J., & Dupka, Gy. (1993). *Magyarlakta települések ezredéve Kárpátalján*. Ungvár: Intermix Kiadó
- Csernicskó, I. (2009). Ahol a kéttannyelvű oktatás visszalépés: Ukrajna. In: Kolláth Anna (szerk.), *A muravidéki kétnyelvű oktatás fél évszázada*. Maribor: Zora.
- Csernicskó, I. (2010). Jogok és lehetőségek az anyanyelv használatára. In: *Megtart a szó: Hasznosítható ismeretek a kárpátaljai magyar nyelvhasználatról* (111–135). Budapest–Beregszász: MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság–Hodinka Antal Intézet.
- Csernicskó, I. (2015). *Megtanulunk-e ukránul? A kárpátaljai magyarok és az ukrán nyelv*. Academia.edu.
- Csernicskó, I. (2016). A kétnyelvűség nyelvi és társadalmi dimenziói Kárpátalján. *Magyar Nyelv*, 112(4).
- Csernicskó, I. (2017). *A magyar nyelv Kárpátalján: Nyelvi kontaktusok és kétnyelvűség*. Ungvár: Autdor-Shark.
- Csernicskó, I. (2019). *Az ukrán nyelvtörvény gyorsértékelése*.
- Csernicskó, I. (2021). *A kárpátaljai magyar közösség nyelvi helyzete az ukrán nyelvtörvény tükrében*. Budapest: Nemzetpolitikai Kutatóintézet.
- Csernicskó, I., & Fedinec, C. (2021). A kárpátaljai magyar közösség helyzete a nyelvtörvények tükrében. *Együtt*, 2021(2), 117–124. Elérhető: https://epa.oszk.hu/00500/00595/00096/pdf/EPA00595_egyutt_2021_2_117-124.pdf
- Csernicskó, I., & Márku, A. (2019). Nyelvpolitika és nyelvi jogok Kárpátalján: A magyar közösség helyzete. *Kisebbségi Szemle*, 4(1). Elérhető: https://epa.oszk.hu/03800/03845/00007/pdf/EPA03845_kisebbségi_szemle_2019_01_005-022.pdf

- Fedinec, C. (2015). Kárpátalja a történelem viharában: A magyar kisebbség helyzete a 20. században. *Történelmi Szemle*, 57(3).
- Fedinec, C. (2022). *Kárpátalja története: Nyelvi és kulturális együttélés*. Budapest: MTA Történettudományi Intézet.
- Gazdag, V. (2016). Nyelvi kontaktusok és kódváltás a kárpátaljai magyar közösségekben. *Nyelvtudományi Közlemények*, 112(2).
- Gazdag, V. (2021). Szláv elemek a kárpátaljai beregszászi járás magyar nyelvjárásaiban. Törökbálint: Termini Egyesület
- Lehoczky, T. (1881). *Bereg vármegye monográfiája*. Ungvár: Kárpátaljai Kiadó. Elérhető: https://www.academia.edu/27416363/Tivadar_Lehoczky_Bereg_v%C3%A1rmegye_monographi%C3%A1ja_r%C3%A9sz_1_Monografie_o_Berehovsk%C3%A9m_kraj_i_d%C3%ADl_1_Monograph_on_Beregovo_Region_volume_1_
- Pugh, S. M. (2009). *The Rusyn Language: A Grammar of the Literary Standard*. Munich: Lincom Europa.
- Thomason, S. G. (2001). *Language Contact: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Tóth, I. (2020). Hagyomány és identitás: Népszokások és közösségi rendezvények Kárpátalján. *Néprajzi Látóhatár*, 29(2).

РЕЗЮМЕ

Дослідження угорсько-українських мовних контактів на Закарпатті має особливе значення, оскільки історичне, культурне та політичне минуле регіону спричинило унікальне мовне співіснування. Село Дерцен Мукачівського району є одним із населених пунктів Закарпаття з переважно угорським населенням і живим прикладом угорсько-українських мовних контактів. Мововживання мешканців села відображає взаємодію між двома мовами, яку формують історичні зміни, двомовне середовище та мовна політика державних утворень. Закарпатські угорці, які живуть у складі української держави, змушені використовувати українську державну мову поряд із рідною, що проявляється у вигляді запозичень, кодоперемикання та мовної інтерференції в їхній щоденній рідномовній комунікації (Газдаг, 2016).

Угорсько-українські мовні контакти в Дерцені не обмежуються лише запозиченням мовних елементів, а й проявляються на рівні культурної ідентичності, системи освіти та громадських взаємодій. У селі угорська мова домінує в повсякденному житті, особливо в сімейній та громадській комунікації, тоді як українська мова переважає в офіційних справах, освіті та медіа. Таке двомовне середовище породжує мовні явища, як-от українські запозичення в угорській мові (наприклад, «заява» замість «kérelem») або угорські слова в українській мові (наприклад, «біциклі» для позначення велосипеда) (Газдаг, 2016). Дослідження через мововживання мешканців Дерцена аналізує, як ці мовні контакти відображаються в повсякденній комунікації та які чинники впливають на співіснування двох мов.

Актуальність теми зумовлена мовними реформами в Україні, змінами мовних прав закарпатської угорської громади, а також міграційними процесами, спричиненими війною в країні. Українські мовні закони, які суворо регулюють використання державної мови, значно впливають на вживання мов меншин, зокрема угорської (Фединець, 2022). Випадок Дерцена є особливо релевантним, оскільки угорська громада села одночасно зберігає рідну мову та адаптується до україномовного середовища, що робить його динамічною «лабораторією» мовних контактів.

MELLÉKLETEK

Kérdőív

Magyar-ukrán nyelvi kapcsolatok Dercen lakosainak nyelvhasználatában

B *I* U

Tisztelt Adatközlő!

Kukri Kamilla vagyok, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola negyedik évfolyamos magyar nyelv és irodalom szakos hallgatója. Az alábbi kérdőív a szakdolgozatom megírásához szükséges, melynek célja a derцени lakosok nyelvhasználatában érvényesülő ukrán nyelvi hatás vizsgálata.

A kérdőív kitöltése önkéntes és anonim, nagyjából 10 percet vesz igénybe.

1. Neme: *

☐ Nő

☐ Férfi

2. Életkora: *

Rövid szöveges válasz

3. Legmagasabb iskolai végzettsége: *

☐ Általános iskola

☐ Középiskola

☐ Felsőfokú végzettség

☐ Egyéb...

4. Milyen nyelven végezte az alábbi iskoláit?

	Magyar	Ukrán	Orosz	Egyéb	Nem jártam
Általános iskola	☐	☐	☐	☐	☐
Középiskola	☐	☐	☐	☐	☐
Líceum	☐	☐	☐	☐	☐
Szakközépiskola	☐	☐	☐	☐	☐
Főiskola/Egyet...	☐	☐	☐	☐	☐

5. Születési helye: *

Rövid szöveges válasz

6. Beszél-e ukránul? Ha igen, hol tanulta meg?

Rövid szöveges válasz

7. Mely nyelvet használja leggyakrabban?

	Magyar	Ukrán	Mindkettő egyformán
Férjével/feleségével	☐	☐	☐
Barátaival	☐	☐	☐
Szüleivel	☐	☐	☐
Szomszédaival	☐	☐	☐
Munkatársaival	☐	☐	☐
Falubeliekkel	☐	☐	☐

8. Milyen nyelvet használ az alábbi helyzetekben Dercenben? *

	Magyar	Ukrán	Mindkettő
Boltban	☐	☐	☐
Postán	☐	☐	☐
Rendelőintézetben	☐	☐	☐
Községgházán	☐	☐	☐
Templomban	☐	☐	☐

9. Mit gondol a kárpátaljai magyarok beszédéről? *

- ☐ Ugyanolyan, mint a magyarországiaké
- ☐ Sok egyedi sajátossággal rendelkezik

10. Ha az előző kérdésnél a második válaszlehetőséget jelölte, akkor fejtse ki, mik ezek a sajátosságok!

Hosszú szöveges válasz

...

11. Mit gondol a magyar nyelvben megjelenő ukrán szavak használatáról? *

- ☐ Teljes mértékben elfogadom
- ☐ Bizonyos helyzetekben elfogadom
- ☐ Egyáltalán nem tartom helyénvalónak

12. Ön szokott-e magyar beszéde során ukrán szavakat használni? *

- ☐ Igen, gyakran
- ☐ Igen, néha
- ☐ Igen, ritkán
- ☐ Nem, soha

13. Hogyan nevezik?

*

- 1) a tévé vagy telefon azon részét, ahol a kép megjelenik
- 2) az árva gyerekek nevelésével foglalkozó oktatási intézményt
- 3) a 8-10 fő szállítására szolgáló menetrend szerint közlekedő kisbuszt
- 4) a hadkiegészítő parancsnokság által kiküldött katonai behívókat
- 5) az ütés nyomán a szem alatt keletkező kékes-lilás foltot
- 6) a szabálysértések során kirótt pénzbeli büntetést
- 7) a köhögéssel és lázzal járó járványszerű vírusos fertőzést
- 8) a derelyéhez hasonló hússal töltött vajjal és ecettel fogyasztott tésztaételt
- 9) a szülés után járó gyermeknevelési szabadságot
- 10) a tömény italok után fogyasztott harapnivalót

Hosszú szöveges válasz

14. Mi van a képen?

A választ írja a kép alá megadott mezőbe.

Hosszú szöveges válasz

Kérdés

Rövid szöveges válasz

Kérdés

Rövid szöveges válasz

Kérdés

Rövid szöveges válasz

Kérdés

Rövid szöveges válasz

Kérdés

Rövid szöveges válasz

Kérdés

Rövid szöveges válasz

Kérdés

Rövid szöveges válasz

Kérdés

Rövid szöveges válasz

15. Ismeri-e az alábbi szavak jelentését? Ha igen, adja meg a magyar megfelelőiket!

Leírás (nem kötelező)

avarijka *

☐ Igen

☐ Nem

Kérdés

Rövid szöveges válasz

bagázsnyik *

☐ Igen

☐ Nem

Kérdés

Rövid szöveges válasz

butyka *

☐ Igen

☐ Nem

Kérdés

Rövid szöveges válasz

ekrán *

☐ Igen

☐ Nem

Kérdés

Rövid szöveges válasz

gruppa *

☐ Igen

☐ Nem

Kérdés

Rövid szöveges válasz

kanalizáció *

☐ Igen

☐ Nem

Kérdés

Rövid szöveges válasz

kapot *

☐ Igen

☐ Nem

Kérdés

Rövid szöveges válasz

medszesztra *

☐ Igen

☐ Nem

Kérdés

Rövid szöveges válasz

povorot *

☐ Igen

☐ Nem

Kérdés

Rövid szöveges válasz

zákáz *

☐ Igen

☐ Nem

Kérdés

Rövid szöveges válasz

16. Ismer-e a kelet-ukrajnai háborús konfliktushoz köthető újonnan elterjedt szavakat? Ha igen, kérem, a jelentésük megadásával együtt lentebb sorolja fel őket!

Hosszú szöveges válasz

Звіт подібності

метадані

Назва організації
Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian
Заголовок
Kukri Kamilla_Magyar szak_Szakdolgozat_2025
Науковий керівник / Експерт
Автор Аніко Чурман-Пушкаш
підрозділ
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		1
Інтервали		0
Мікропробіли		0
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		16

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз			Копір тексту
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)		КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИФІКАЦІЙНИХ СПІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/4163/1/Suto_Orsolya_Nyelvek_funkcionalasa_2024.pdf	47	0.36 %
2	https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/4163/1/Suto_Orsolya_Nyelvek_funkcionalasa_2024.pdf	42	0.32 %
3	http://kmf.uz.ua/hun114/images/konyvek/modern-trends_11_17.pdf	23	0.18 %
4	http://genius-ja.uz.ua/images/files/bodnar-kingaszakdolgozat.pdf	17	0.13 %

5	http://kmf.uz.ua/hun114/images/konyvek/melnyik_csemicsko.pdf	16 0.12 %
6	http://genius-ja.uz.ua/images/files/bodnar-kingaszakdolgozat.pdf	15 0.12 %
7	http://genius-ja.uz.ua/images/files/rati-emeseszakdolgozat.pdf	15 0.12 %
8	https://hodinkaintezet.uz.ua/publikaciok/	15 0.12 %
9	http://genius-ja.uz.ua/images/files/rati-emeseszakdolgozat.pdf	14 0.11 %
10	https://kmf.uz.ua/wp-content/uploads/2024/02/sillabusz_2021_2022_ma_n_i_ukran-magyar_nyelvi_kapcsolatok.pdf	12 0.09 %
з домашньої бази даних (0.00 %)		
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
з програми обміну базами даних (0.00 %)		
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
з Інтернету (2.38 %)		
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/4163/1/Suto_Orsolya_Nyelvek_funkcionalasa_2024.pdf	104 (4) 0.80 %
2	http://genius-ja.uz.ua/images/files/bodnar-kingaszakdolgozat.pdf	60 (6) 0.46 %
3	http://kmf.uz.ua/hun114/images/konyvek/modem-trends_11_17.pdf	32 (2) 0.25 %
4	https://hodinkaintezet.uz.ua/publikaciok/	31 (3) 0.24 %
5	http://genius-ja.uz.ua/images/files/rati-emeseszakdolgozat.pdf	29 (2) 0.22 %
6	http://kmf.uz.ua/hun114/images/konyvek/melnyik_csemicsko.pdf	25 (2) 0.19 %
7	https://kmf.uz.ua/wp-content/uploads/2024/02/sillabusz_2021_2022_ma_n_i_ukran-magyar_nyelvi_kapcsolatok.pdf	12 (1) 0.09 %
8	http://real.mtak.hu/23853/7/szjav_eredetu_lexikai_elemek.pdf	11 (1) 0.08 %
9	https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/1057/4/vass.pdf	6 (1) 0.05 %
Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)		
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)